

OKTATÁSI
HIVATAL

NAT
2020

9–10
II. kötet

Földrajz
munkafüzet

Földrajz 9–10. munkafüzet II. kötet

A kiadvány 2021. február 4-től 2026. augusztus 31-ig tankönyvi engedélyt kapott a TKV/263-7/2021. számú határozattal.

A tankönyv megfelel a Kormány 5/2020 (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról megnevezésű jogszabály alapján készült Kerettanterv a gimnáziumi nevelés-oktatás 9–12. évfolyama számára megnevezésű kerettanterv földrajz tantárgy előírásainak.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban közreműködő szakértő: DR. KÜRTI GYÖRGY
Tananyagfejlesztők: ARDAY ISTVÁN, DR. CZIRFUSZ MÁRTON, HORVÁTH TAMÁS, MOLNÁRNÉ KÖVÉR IBOLYA
Szerkesztő: ARDAY ISTVÁN
Kerettantervi szakértő: ÜTÖNÉ DR. VISI JUDIT
Lektor: FAZEKAS RÓBERT, DR. TEPERICS KÁROLY

Fedélterv: Slezák Ilona
Fedélfotó: Shutterstock
Fotók: Shutterstock, Thinkstock, iStock, Pixabay, Cultiris, Flickr
Grafikák: Merényi Dániel, Nagy Áron
Térképek: Nagy Áron (térképalapok: Stiefel)

© Oktatási Hivatal, 2021

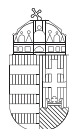
ISBN 978-615-6256-72-0

Oktatási Hivatal • 1055 Budapest, Szalay u. 10–14.
Tel.: (+36-1) 374-2100 • E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor mb. elnök
Raktári szám: OH-FOL910MA/II
Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos
Műszaki szerkesztő: Széll Ildikó
Grafikai szerkesztő: Nagy Áron
Nyomdai előkészítés: Susán Pál
Terjedelem: 10,30 (A/5) ív • Tömeg: 205 g • 1. kiadás, 2021
A könyvben felhasználtuk a *Földrajz 10. munkafüzet* című (FI-506011002/1)
tananyagfejlesztők: Arday István, Molnárné Kövér Ibolya című művet.

Ez a tankönyv a Széchenyi 2020 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001 számú, „A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés” című projektje keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Gyártás: Könyvtárellátó Nonprofit Kft.
Nyomta és kötötte:
Felelős vezető:
A nyomdai megrendelés törzsszáma:

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Bevezető

Kedves diákok!

A földrajz egy olyan komplex tantárgy, amelynek tanulása akkor jelent igazán örömet, ha sikerül az összefüggéseket megismerni, a folyamatok belső logikáját megérteni, több tantárgy ide kapcsolódó ismereteit ötvözni.

Az új szemléletű, önálló munkára és gondolkodásra ösztönző feladatokat tartalmazó munkafüzet egyik koncepciója, hogy ösztönözze a diákokat a megfigyelésekre, az összefüggések felismerésére, a következtetések levonására.

A feladatlapok elsősorban az új tananyag feldolgozását, megértését segítik.

Minden témához (leckéhez) tartozik egy feladatlap több feladattal, ezek külön-külön is használhatók.

A munkafüzet különböző nehézségű példái lehetővé teszik a differenciálást: a földrajz iránt nyitottabb, érdeklődőbb tanulók ugyanúgy találnak maguknak feladatokat, mint a földrajzot kevésbé kedvelők.

Bízunk abban, hogy a diákok és a földrajztanár kollégák is örömmel és sikerrel tudják használni e kiadványt, amelyhez jó munkát kívánunk!

Figyelmedbe ajánljuk az okostankönyvet is a www.nkp.hu oldalon!

A szerzők

A feladatoknál használt jelek magyarázata

Rajzolj, számolj!

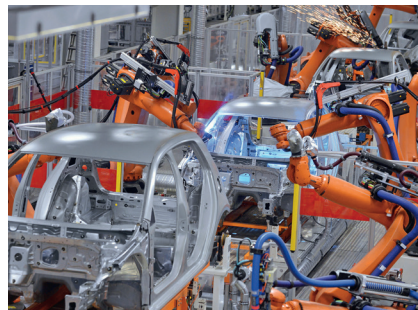

Használd az applikációt!
Keresd az oldalt az interneten!

Tartalomjegyzék

1. A NEMZETGAZDASÁGTÓL A GLOBÁLIS VILÁGGAZDASÁGIG

- 1. A gazdaság fogalma és felosztása 6
- 2. A gazdaság színvonalának jellemzése 9
- 3. A piacgazdaság és a globalizáció 10
- 4. Centrumok és perifériák 12
- 5. A munka szerepe a gazdaságban 14
- 6. A transznacionális vállalatok a globális gazdaságban 16
- 7. Az állam szerepe a gazdaságban 18
- 8. Gazdasági integrációk, nemzetközi szervezetek 20

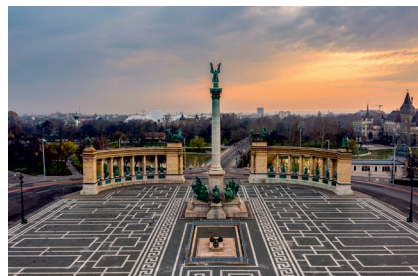
2. A PÉNZ ÉS A TŐKE MOZGÁSAI A VILÁGGAZDASÁGBAN

- 1. Pénzügyek a háztartásban 22
- 2. Hogyan gazdálkodnak a vállalatok? 24
- 3. A gazdálkodó állam 26
- 4. Pénzügyek és globalizáció 28

3. MAGYARORSZÁG A 21. SZÁZADBAN

- 1. Magyarország a 21. században 30
- 2. A rendszerváltoztató Magyarország 32
- 3. A globalizáció Magyarországon 34
- 4. Az állam gazdasági szerepe 36
- 5–6. Magyarország régiói 40
- 7. Természeti értékek, környezeti problémák 42

4. A VILÁGGAZDASÁG ERŐTEREI

- 1. Az európai gazdasági erőter 46
- 2. A kék banántól a félperifériák felé 50
- 3. Az ázsiai gazdasági erőter 52
- 4. Az új világgazdasági hatalom: Kína 56
- 5. Egyedi fejlődési utak Délnyugat-Ázsiában 59
- 6. Az amerikai gazdasági erőter 60
- 7. Afrikai nehézségek és lehetőségek 64
- 8. A BRICS-országok (forrásfeldolgozás) 68

5. FENNTARTHATÓSÁG – KÉRDŐJELEKKEL

1. A növekedés határai
2. Elegendő-e a nyersanyag?
3. Fenntartható-e?
4. Egy új ipari forradalom küszöbén?
5. Mozgó világ
6. Jóléttől a jólétig
7. A robotoké a jövő?

70
72
74
75
76
77
79

Forrásjegyzék

Képek

(b = bal, k = közép, j = jobb, f = felül, a = alul, o = oszlop, nagybetű = a kép jelölése)

Shutterstock: 4 (k, a), 5 (a), 7 (E, H, I), 15 (fb, fk, fj, ab), 22 (k), 24, 28, 33 (jf, fb, fk, fj, ak, aj), 58, 69, 73, 76, 78 (ak)

Thinkstock: 4 (f), 5 (f), 22 (j), 52, 55, 56, 67

Flickr: 7 (B) – Media Club South Africa/CC BY-SA 2.0, (D) – Christiaan Colen/CC BY-SA 2.0, 15 (ak) – SdosRemedios/CC BY-ND 2.0, (aj) – WolfVision_vSolution/CC BY-SA 2.0

Pixabay: 7 (A, C, F, G, J, K)

Unsplash: 78 (ba, ja)

Wikimedia: 22 (b) – Classical Numismatic Group/CC BY-SA 3.0, 32

Arday Péter: 76

Brockhaus Konversations-lexikon: 53 (b)

Google Maps: 53 (j)

iStock: 33 (ab)

MTI Fotóbank: 27

Vonovia.de: 29

Szemelvények

Tananyagfejlesztő: 18, 26, 29

bonafarmcsoport.hu/a-csoportrol: 8

Adam Smith brit közgazdász, 1776: 22

ec.europa.eu: 11

molgroup.info/hu: 16

Hvg.hu: 24

Euronews: 72, 73

eur-lex.europa.eu: 73

tudatosvasarlo.hu: 78

real.mtak.hu: 79

1.

A gazdaság fogalma és felosztása

1. A gazdaság különböző méretű egységei

a Írd a különböző méretű gazdasági egységek nevét a leírásukhoz!

Ruhr-vidék • Herend • Mozambik • Ózd • Nagykunság • London • Magyarország • Dubaj

Olyan ország, ahol a lakosság döntő része a terciér szektorban dolgozik: _____

A világ egyik legjelentősebb pénzügyi központja: _____

Porcelánipari hagyományairól nevezetes magyarországi város: _____

Hagyományos iparvidék: _____

A Közel-Kelet fontos pénzügyi központja: _____

Olyan ország, ahol a lakosság döntő része a primer szektorban dolgozik: _____

Ipari hagyományokkal rendelkező magyar város: _____

Hagyományos agrártérség: _____

b Keresd meg az atlaszodban a feladatban szereplő földrajzi neveket!

2. Gazdasági viszonyok

Egészítsd ki a gazdasági viszonyokra vonatkozó mondatokat valós példákkal!

Magyarország gazdasága nagyobb, mint _____ .

_____ egészségesebb, mint a tavalyi évben.

Az OTP Bank kölcsönöket ad _____ .

_____ szállít a kontinens legfontosabb kikötőibe.

_____ függ a szőlőtermés idei mértékétől.

Az alacsony munkaerőköltségek vonzzák _____ .

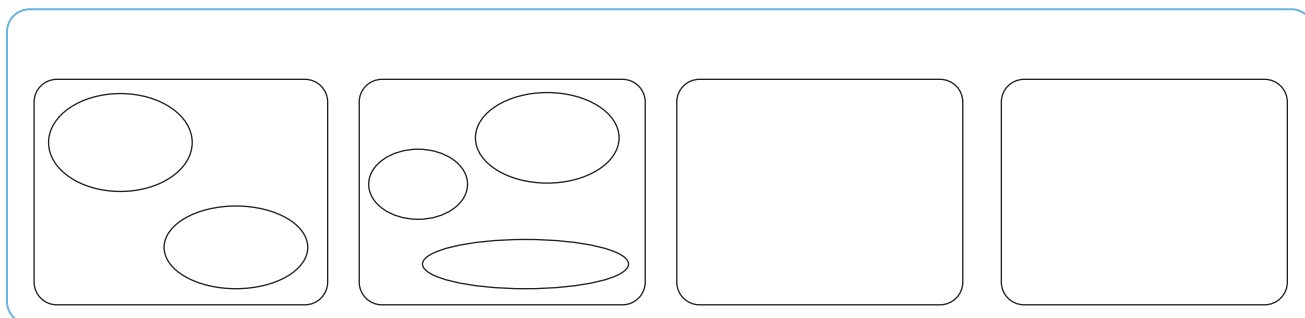
_____ irányítja a magyarországi vállalat tevékenységét.

Hollandia gazdasága része _____ .

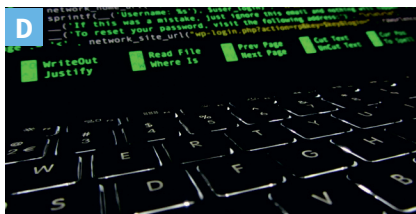
3. Gazdasági szektorok

a Nevezd el a gazdaság felosztását bemutató halmazábra elemeit! Használd a következő fogalmakat:

bányászat • energiaellátás • építőipar • a gazdaság egésze • ipar • kvaterner szektor • mezőgazdaság • primer szektor • szekunder szektor • szolgáltatások • terciér szektor

b Írd az alábbi képeken végzett gazdasági tevékenységek betűjeleit a halmazábra megfelelő helyére!

4. Szektorokon átívelően

Olvasd el a magyar Bonafarm-vállalatcsoport rövid bemutatását!

■ A Bonafarm Csoport célja, hogy az egyes vállalatok egymásra épülő együttműködésének és fejlődésének eredményeképpen a kelet-közép-európai régió egyik meghatározó élelmiszer-termelő sikertörténetévé váljon.

Gazdag földjeinken kiváló minőségű terményt termelünk, melyet állataink számára takarmányként vagy közvetlenül élelmiszer-alapanyagként használunk fel.

220 hektáros halastórendszerünkben ponty és ragadozó hal tenyésztése folyik, szarvasmarha-állományunk meghaladja a 6000 állatot, hizósertésből pedig évente közel 530 000-et dolgoznak fel az élelmiszeriparban.

A Bonafarm Csoport története alapvetően két szálon fut. Az egyik szálon mezőgazdasági cégeink megtermelik az állataink számára szükséges takarmányt, valamint az eladásra szánt haszonnövényeket. A másik szálon a saját előállítású alapanyagokat piacról vásárolt kiváló minőségű alapanyagokkal kiegészítve izletes hús- és tejtermékeket, valamint bort készítünk.

A cégcsoport tevékenységét Bólyban a vadászat és a hozzá kötődő vendéglátás, míg Dalmandon a vadászat mellett a halászat is színesíti.

Csoportosítsd a szövegben előforduló gazdasági tevékenységeket gazdasági szektorokba!

primer szektor: _____

szekunder szektor: _____

tercier szektor: _____

5. Helyi gazdaság

Nézz utána, hogy melyek iskolád településének legjelentősebb vállalatai, mivel foglalkoznak, és ez alapján milyen gazdasági szektorba tartozik a tevékenységük!

A vállalat neve	A gazdasági tevékenység rövid leírása	Gazdasági szektor

6. Használd az atlaszt!

Mely gazdasági tevékenységeket ábrázolja az atlasz és melyeket nem?

2.

A gazdaság állapotának jellemzése

1. A gazdasági növekedés

Egy ország bruttó hazai terméke (GDP) 2012-ben 650 milliárd USD volt. 2014-ben ez az érték 980 milliárd USD-ra emelkedett. Hány százalék volt a GDP évi átlagos növekedési üteme, ha feltételezzük, hogy nem volt infláció? A számítást itt végezd el!

2. GDP és GNI

Egy Magyarországon élő vízvezeték-szerelő a nyári hónapokban Ausztriában dolgozott. Jelöld az igaz állításokat!

A vállalkozó ausztriai munkadíja...	☒
... beleszámít Magyarország GDP-jébe.	☐
... beleszámít Ausztria GDP-jébe.	☐
... beleszámít Magyarország GNI-jébe.	☐
... beleszámít Ausztria GNI-jébe.	☐

3. Mutatók kavalkádja

Számítsd ki a táblázat hiányzó értékeit egy tizedesjegyre kerekítve!

Ország	GDP (milliárd euró), 2019	Népességszám (millió fő), 2019	Egy főre jutó GDP (ezer euró), 2019
Csehország	223,9	10,7	
Lengyelország	529,0		13,8
Magyarország		9,8	14,7
Szlovákia	94,2	5,5	

Melyik a legnagyobb gazdaságú ország? _____

Melyik a legkisebb gazdaságú ország? _____

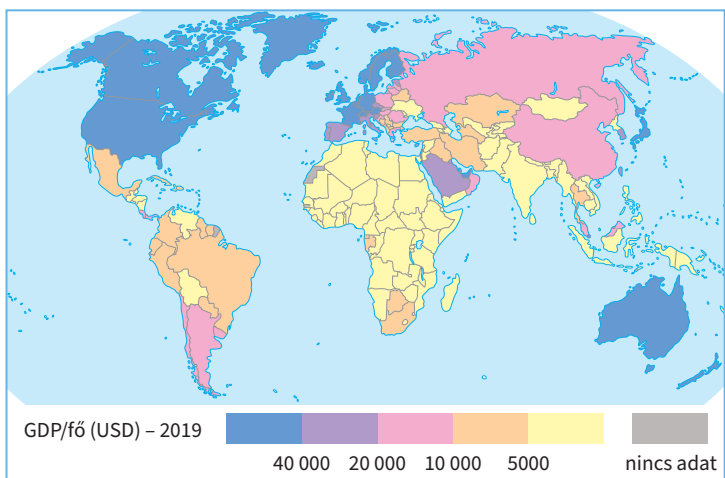
Hányadik helyen áll Magyarország a négy ország rangsorában az egy főre jutó GDP alapján? _____

Az Európai Unió egy főre jutó GDP-je 32 ezer euró volt 2019-ben. Magyarország egy főre jutó GDP-je hány százaléka az Európai Unió átlagának? _____

4. Az indexek különbségei

Elemezd a táblázat adatait és a térképet! Milyen összefüggés van a HDI-érték és az egy főre jutó GDP között?

Sorrend	Ország	HDI (0–1)	GDP/fő (USD)
1.	Norvégia	0,944	100 819
2.	Ausztrália	0,933	67 468
3.	Svájc	0,917	80 477
4.	Hollandia	0,915	47 617
5.	USA	0,914	53 143
43.	Magyarország	0,818	13 134
184.	Csád	0,372	1 046
185.	Közép-afrikai Köztársaság	0,341	333
186.	Kongói Demokratikus Köztársaság	0,338	454
187.	Niger	0,337	413

3.

A piacgazdaság és a globalizáció

1. A piacgazdaság földrajzi bővülése

Írj egy-egy konkrét példát a piacgazdaság földrajzi bővülésének alábbi típusaira:

- magántulajdonná váló földterület: _____
- új természeti erőforrás gazdasági kiaknázása: _____
- új munkaerő bevonása a kapitalista termelésbe: _____
- egy árucikk jelenik meg olyan helyen, ahol korábban nem volt elérhető: _____

2. A globalizáció előnyei és hátrányai

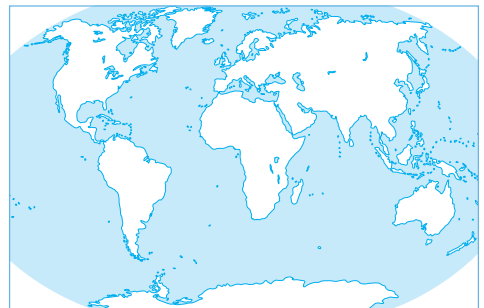
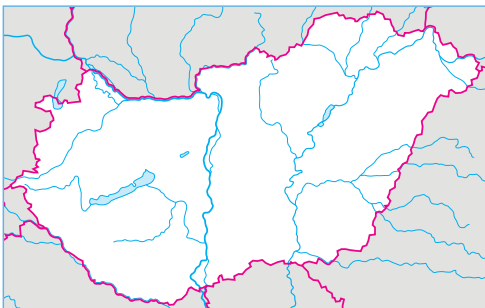

Alkossatok 4-6 fős csoportokat! Vizsgáljátok meg a globális világgazdaság létrejöttének következményeit világ- és helyi szinten! Induljatok ki az ábrában elhelyezett megállapításokból! Gyűjtsetek össze gondolataitokat, és készítsetek egy összefoglaló vázlatot, amelyet ismertettek az osztállyal! A szempontok összeállításánál törekedjétek a tömör megfogalmazásra! Az elkészített anyag legyen vitátok kiindulópontja!

Főbb gondolataink:

3. Árucikkek földrajza

- a) Nézd meg élelmiszer-vásárláskor a bevásárlókosarad tartalmát! Írd a vásárolt termékek nevét származási helyükre!

- b Mely, külföldről származó termékek nem helyettesíthetők magyarországi árukkal? Sorolj fel néhányat!

4. Élelmiszerek földrajzi eredetvédelme

A szemelvény elolvasása után válaszolj a kérdésekre!

■ Európa gazdag kulináris hagyományokkal rendelkezik, ami kontinensünk kulturális sokszínűségének és termékeny mezőgazdaságának tudható be. Számos európai élelmiszert védenek a földrajzi eredetükre és az egyedi gyártási technológiájukra utaló uniós minőségjelzések.

Ilyen földrajzi jellegű minőségtanúsító rendszer az oltalom alatt álló földrajzi jelzés (OFJ) és az oltalom alatt álló eredetmegjelölés (OEM). E két minőségbiztosítási rendszer védi azokat az élelmiszeripari termékeket, melyek egy adott régióból származnak, és amelyek előállítása egy konkrét hagyományos eljárás alapján.

Az oltalom alatt álló eredetmegjelölés odaítélésének feltétele az, hogy a szóban forgó termék összetevői az adott földrajzi helyről származzanak, és a terméket teljes egészében ott állítsák elő. Ami az oltalom alatt álló földrajzi jelzést illeti, azok a termékek viselhetik azt, amelyek előállításának, feldolgozásának vagy elkészítésének legalább egyik rész-folyamatára az adott régióban kerül sor.

- a Mi a különbség az OEM és az OFJ jelzések között?

- b Melyik jelzés védi jobban egy élelmiszer előállítóit annak hagyományos térségében? Miért?

- c Keres egy élelmiszerboltban a kétféle jelzést tartalmazó termékeket, és csoportosítsd őket jelzésük és származási országuk szerint! Mely országok mely jelzésű termékei fordulnak elő legnagyobb számban a bolt kínálatában?

4.

Centrumok és perifériák

1. Munkamegosztás

Rendezd táblázatba a tankönyv szövege alapján a centrum, a félperiféria és a periféria jellemzőit!

	A termelés jövedelmezősége	A világgazdaság számára biztosított termelési tényező	Példa (ország)
Centrum			
Félperiféria			
Periféria			

2. Centrumtevékenységek és perifériatevékenységek

- a Társítsd a következő tevékenységpárokat a centrumhoz (C), illetve a perifériához (P) a termelés jövedelmezősége alapján!

C/P			C/P	T/M/E
☐	ültetvényes mezőgazdaság rabszolgákkal a 19. század elején	mezőgazdasági bérmunka a 19. század elején	☐	☐
☐	lapp rénszarvastenyésztés	istállózó állattartás importból származó takarmánnyal	☐	☐
☐	szövés gőzgépekkel a 19. század közepén	kisipari jellegű szövés a 19. század közepén	☐	☐
☐	ruhavarrás Bangladesben (tömegcikkek)	világhírű dizájnert egyedi ruhát varr	☐	☐
☐	autóipari termékfejlesztés	autóipari gyártás	☐	☐
☐	újonnan bevezetett, kis szériás autómодell gyártása	évente több millió példányban eladott, több éve a piacon levő autómодell gyártása	☐	☐
☐	autógyártás robotokkal	autógyártás olcsó munkaerővel	☐	☐
☐	bányászat környezetszennyező technológiával	bányászat környezetkímélő technológiával	☐	☐
☐	videójáték játékmenetének megtervezése	videójáték egyszerű, de munkaigényes programozási munkái	☐	☐

- b Jelöld a sorok végén, hogy a munkamegosztás mikor alapul
- a centrumban rendelkezésre álló tőkén és technológián (T),
 - a periférián rendelkezésre álló olcsó munkaerőn (M),
 - a periféria olcsó természeti erőforrásain (E)!

3. A munkamegosztás következményei az egyes térségekben

A BMW autógyár egy modelljének gyártását Németországból Magyarországra helyezi át. Elemezd a következményeket!

A termelés a _____ térségből a _____ térségbe helyeződött át.

A tőke és az autógyártási technológia áramlásának iránya: _____

A munkahelyek áramlásának iránya: _____

4. Centrum, félperiféria, periféria és gazdasági kapcsolataik

a Helyezd el a következő országokat az alábbi táblázatban a tankönyv 4.1. ábrája és az atlaszod alapján!

Algéria • Amerikai Egyesült Államok • Csehország • Kína • Luxemburg • Nigéria • Ruanda • Új-Zéland • Uruguay

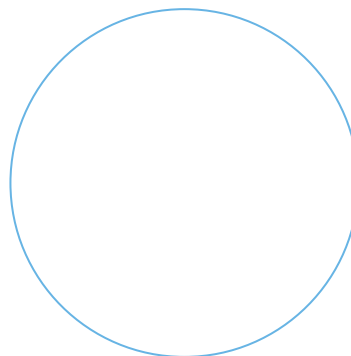
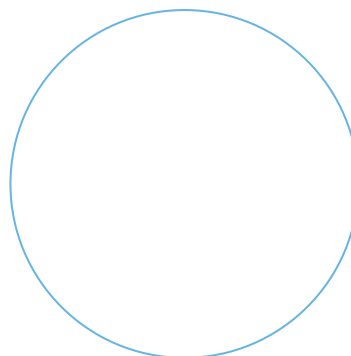
	Nagy súly a világgazdaságban	Közepes súly a világgazdaságban	Alacsony súly a világgazdaságban
Centrum			
Félperiféria			
Periféria			

b Ábrázold kördiagramokon Indonézia exportjának és importjának megoszlását!

Ország	Részesedés Indonézia exportjából (%)
Kína	14
Amerikai Egyesült Államok	11
Japán	10
India	8
Szingapúr	8
Többi ország	49

Ország	Részesedés Indonézia importjából (%)
Kína	22
Szingapúr	12
Japán	8
Malajzia	6
Thaiföld	6
Többi ország	46

c A centrum, a félperiféria vagy a periféria országai a meghatározóak Indonézia b) feladatban megnevezett legnagyobb külkereskedelmi partnerei között?

5.

A munka szerepe a gazdaságban

1. Munkatípusok a háztartásban

- a Figyeld meg és vezesd be a táblázatba, hogy a háztartásodban egy átlagos hétközi és egy átlagos hétvégi napon milyen tevékenységekkel mennyi időt töltesz (az adatokat percben add meg)! Lehetőség szerint kérdezd ki egy felnőtt családtagodat is!
- b Hasonlítsd össze az értékeket a magyarországi átlaggal!

Tevékenység	Én (hétköznap)	Én (hétvége)	Felnőtt családtagom (hétköznap)	Felnőtt családtagom (hétvége)	Magyarországi átlag
Termelőtevékenység (bérmunka, mezőgazdasági munka)					162 perc
Tanulás					40 perc
Háztartási munkák (ház körüli és karbantartó munkákkal együtt)					127 perc
Vásárlás, ügyintézés					20 perc
Gyermekek és felnőttek gondozása					29 perc
Közlekedés					63 perc
Alvás, fekvés					550 perc
Tisztálkodás, öltözködés					74 perc
Étkezés (az étel elkészítése nélkül)					100 perc
Szabadidős tevékenységek					275 perc
Összesen	1440 perc	1440 perc	1440 perc	1440 perc	1440 perc

2. Akkor most hányan dolgoznak?

Németországban 2018-ban 81,6 millió fő lakott, közülük a 15–74 évesek száma 62,0 millió fő. A foglalkoztatottak száma ugyanebben az évben 41,7 millió fő volt, a munkanélkülieké 1,5 millió fő.

- a Számítsd ki a foglalkoztatottsági rátát, ha a foglalkoztatottak számát a 15–74 éves népességhez viszonyítjuk!
-

- b Számítsd ki a foglalkoztatottsági rátát, ha a foglalkoztatottak számát a teljes népességhez viszonyítjuk!
-

- c Számítsd ki a munkanélküliségi rátát! _____

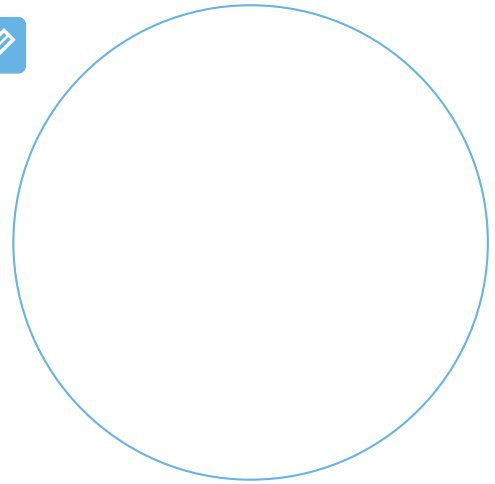
- d Számítsd ki a 15–74 éves, gazdaságilag inaktív népesség számát! _____

3. Foglalkoztatási szerkezet Magyarországon

a) Elemezd a magyar foglalkoztatási adatokat a 2008 és 2019 közötti időszakban!

Év	Primer szektor	Szekunder szektor	Tercier szektor	Összesen
2008	177	1231	2440	3848
2009	184	1159	2406	3749
2010	184	1136	2412	3732
2011	196	1150	2413	3759
2012	202	1132	2494	3828
2013	192	1158	2543	3893
2014	199	1240	2646	4085
2015	212	1264	2727	4203
2016	225	1311	2812	4348
2017	229	1381	2812	4422
2018	225	1435	2809	4469
2019	222	1433	2857	4512

b) Készítsd el a 2019. év foglalkozási szerkezetét bemutató kördiagramot!

A foglalkoztatottak száma szektorok szerint (ezer fő)

4. Munkaformák

Mutasd be, milyen körülmények között dolgoznak a képeken látható emberek! Mi a jelentősége ezeknek a munkaformáknak a gazdaság működésében?

6.

A transznacionális vállalatok a globális gazdaságban

1. Telepítő tényezők

- a Válassz ki a lakóhelyeden vagy a környéken egy működő nagyobb vállalatot! Nézz utána a történetének és a tevékenységének! Mely telepítő tényezőknek és mekkora mértékben köszönhető a jelenléte a településen?

- b A helyi újságba cikket írsz arról, hogy mely telepítő tényezők milyen befolyással vannak a vállalat jelenlegi tevékenységére. A cikkhez interjút készítesz a vállalat vezetőjével. Írd össze az interjúkérdéseket!

2. A Mol-csoport mint transznacionális vállalat

Olvasd el a Mol-csoport rövid bemutatását!

■ A Mol-csoport egy integrált, budapesti központú, nemzetközi olaj- és gázipari vállalat, amely 26 000 fős nemzetközi, dinamikus munkavállalói gárdájával több mint 30 országban van jelen, és több mint 80 éves iparági múlttal rendelkezik. Portfóliónk részeként tizenhárom országban rendelkezünk olaj- és gázipari kutatási és termelési eszközökkel, s közülük nyolcban folytatunk termelést (Magyarország, Horvátország, Oroszország, Irak, Egyesült Királyság, Pakisztán, Egyiptom, Angola – összesen 110,6 ezer hordó/nap).

A Mol-csoport finomítóiban (Százhalombatta, Pozsony, Rijeka, Sziszek) kőolajat dolgozunk fel finomított termékeké, majd ezeket – gondoskodva a szállításukról is – lakossági, ipari és közlekedési felhasználásra forgalmazzuk. Emellett petrokémiai anyagokat is előállítunk (Tiszaújváros, Pozsony) és értékesítünk világszerte, valamint a petrokémiai ágazatban vezető szerepet töltünk be a kelet-közép-európai régióban.

Tekintélyes olajfinomítási és logisztikai képességeinknek és kiterjedt hagyományos hálózatunknak köszönhetően sikerült kiépítenünk a kelet-közép-európai régió vezető kiskereskedelmi üzemanyag-értékesítő üzletágát, 9 országban (Csehország, Szlovákia, Magyarország, Románia, Szlovénia, Horvátország, Szerbia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina) 1900 töltőállomással. (2019)

- a Mely termelészervezési típusba sorolható a Mol-csoport? _____
- b Mely földrajzi térségekhez köthető a Mol-csoport tevékenysége? Hogyan köti össze a vállalat tevékenysége a világgazdasági centrumot, félperifériát és perifériát?

- c Mivel bizonyítja a szöveg, hogy a Mol-csoport Kelet-Közép-Európa jelentős transznacionális vállalata?
-
-

3. Világtermékek körülöttünk

Gyűjtsétek össze az osztályban a világtermékeket! Készítsetek a nálatok lévő tárgyakról, eszközökről, ruhákról egy kimutatást! Töltsétek ki a táblázatot!

Termék	Márka	TNC neve és központja	Made in...

4. Dolgozzatok párban, és döntsetek okosan!

Egy új kozmetikai termékcsomag kialakítását tervező TNC központjában dolgoztok, és a csúcsmenedzsment tagjaként részt vesztek egy új termék bevezetésének minél költségtakarékosabb előkészítésében. Hová telepítenétek a parfümöt előállító üzemet és a csomagolóüzemet? Mely szempontokat vennétek figyelembe a leányvállalatok kialakításánál? Milyen marketing- és reklámtevékenységet terveznétek a piacra kerülés előtt? (Ha a marketing szó ismeretlen, nézzetek utána a jelentésének!) Készítsetek jegyzetet, vázlatot a füzetetekbe!

5. A transznacionális vállalatok és a reklám

- a A reklámok a világtermékek legfontosabb kísérői. Válassz ki egy tévécsatornát, és jegyezd fel, mely terméket és mennyi időben reklámoztak esti egyórás idősjárában!

- b Milyen szerepe van a termékek eladhatóságában a reklámot népszerűsítő híres embereknek, reklámarcoknak? Hozz rá konkrét példákat is!

6. Ipari parkok Magyarországon

- a Nézz utána a következő fogalmak jelentésének!

Ipari park: _____

Zöldmezős beruházás: _____

Barnamezős beruházás: _____

- b Keresz magyarországi példákat a fenti fogalmakra!

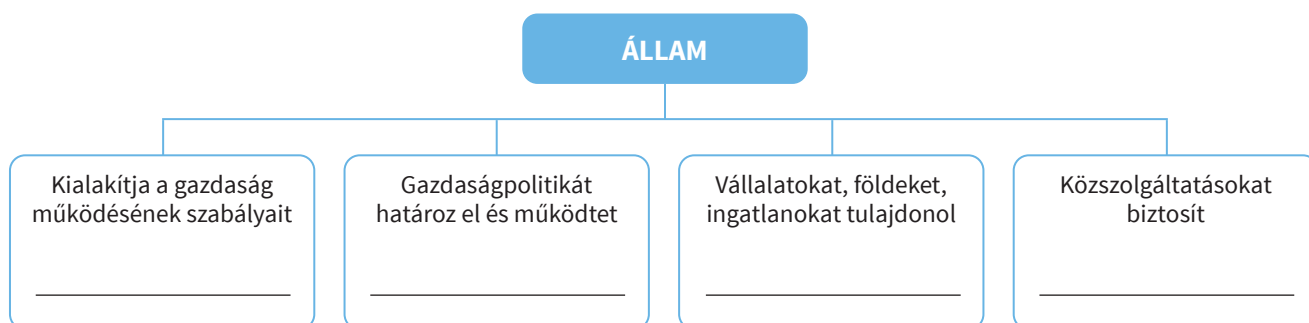
7.

Az állam szerepe a gazdaságban

1. Az állam gazdasági szerepei

Sorold be az ábrához az alábbi tevékenységeket:

A	Az állam szénbányákat működtet.
B	Az állam adókedvezményekkel támogatja az exportáló vállalatokat.
C	Az állam ingyenes orvosi ellátást biztosít az ország lakosainak.
D	Az állam kiépíti az áramellátást a ritkán lakott vidéki területeken.
E	Állami tulajdonú termőföldeken mezőgazdasági termelést végeznek.
F	Az állam korlátozza az élelmiszerek behozatalát, hogy védjék a hazai termelőket.
G	A magántulajdon szentségét rögzíti az ország alkotmánya.
H	Az őslakosok számára törvény biztosítja, hogy területükön szabadon gazdálkodhatnak.

2. Magántulajdon, állami tulajdon

A szemelvény elolvasása után válaszolj a kérdésekre!

■ Argentínában az első vasútvonalakat hazai tőkéből építették az 1850-es évektől. A következő évtizedekben a vasútvonalakat a briteknek adták el. A 19. század második felében és a 20. század első felében a britek és franciák építették az új, a mezőgazdasági termékek kivitele szempontjából fontos vasútvonalak többségét; az argentin állam a magántőke számára nem vonzó térségekben építkezett. 1948-ban a vasútvonalakat államosították, az indok a külföldtől való gazdasági függetlenség megteremtése volt. Az 1960-as évektől a vasúttársaság pénzügyi veszteségeit vonalbezárásokkal próbálták mérsékelni, sikertelenül. 1992-ben a kormány privatizálta a vasúttársaságot, további vonalbezárásokat és elbocsátásokat okozva. A változatlanul veszteséges és romló szolgáltatást nyújtó vasutat a 2008 és 2015 közötti kormányok újból államosították, illetve megnövelték a vasúti beruházásokra fordított összegeket.

a Ábrázold idővonalon, hogy az argentin vasutak mikor voltak állami és mikor magántulajdonban!

b Nézz utána a magyar és az egyesült királyságbeli vasutak történetének, és egészítsd ki az idővonalat ezzel a két országgal!

c Mi volt az oka az argentin vasutak államosításainak és a privatizációinak?

d Milyen érvek szólnak az állami tulajdonban és a magántulajdonban levő vasutak mellett?

3. Az állam különböző léptékeken

Kösd össze az állam különböző léptékeivel az alábbi tevékenységeket!

Debrecen városa a hajléktalanságot csökkentő programot indít.

A vietnami kormány tulajdonában álló Vinaphone mobilszolgáltató elkezdte az 5G-s mobilhálózat kiépítését.

A muzulmán többségű észak-nigériai tartományokban az iszlám törvénykezés határozza meg a jogrendet.

Norvégia a kőolaj-adóbevételek egy részét állami nyugdíjalapba helyezi el.

Bajorország átáll a nyolc évfolyamos helyett a kilenc évfolyamos gimnáziumi oktatásra.

Chile államilag támogatott hitelekkel segíti a gyümölcsstermesztőket.

Vác városa új óvodát nyit, mert nőtt a város lakossága.

Központi állam

Regionális léptékű állam

Helyi állam (önkormányzat)

8.

Gazdasági integrációk, nemzetközi szervezetek

1. Előnyök és hátrányok

Az Eurobarometer közvélemény-kutatást végzett 2013 őszén az európai uniós tagállamokban. A kérdések az Európai Unió jövőjére és megítélésére vonatkoztak. Gondolatébresztőnek idézünk az értékelésből.

■ Az Európai Unió jövője

A hazai válaszadók az EU és a régió közvéleményének átlagánál is borúlátóbban ítélik meg az Európai Unió jövőjét, miközben az Európai Unió bővítése mellett foglalnak állást. A magyarok, illetve az unió lakosságának több mint negyötöd része is úgy látja, hogy a pénzügyi és gazdasági válság miatt a tagállamoknak szorosabban kellene együttműködniük. A magyarok többsége pedig egyetért azzal, hogy az Európai Unió inkább egy szorosabb államközi szövetséggé fejlődjön. Az unió válaszadóinak átlagához viszonyítva a magyarok egy igazságosabb és erősebb Európai Uniót várnak a jövőben.

Alkossatok csoportokat! Elemezzétek az uniós tagság előnyeit vagy hátrányait az ország egészének, az egyes állampolgároknak és a gazdaság szereplőinek (pl. vállalkozó, fogyasztó, turista) a szempontjából! Osszátok fel a szempontokat a csoportok között!

Az összegyűjtött gondolatokat, véleményeket, szempontokat beszéljétek meg! Válasszatok magatok közül egy moderátort, aki vezeti a vitát!

2. Schengeni övezet

A schengeni övezetbe csatlakozott országok közösen és megerősített módon védik a külső határaikat, viszont belső határállomásaikon nincsen útlevélvizsgálat.

A schengeni térség tagállamai

1995 – Belgium; Franciaország; Hollandia; Luxemburg; Németország; Portugália; Spanyolország

1997 – Ausztria; Olaszország; 2000 – Görögország; 2001 – Dánia; Finnország; Svédország; 2007 – Csehország; Észtország; Lengyelország; Lettország; Litvánia; Magyarország; Málta; Szlovákia; Szlovénia

A schengeni térséghez tartozó nem uniós államok

2001 – Izland; Norvégia; 2008 – Svájc; 2011 – Liechtenstein

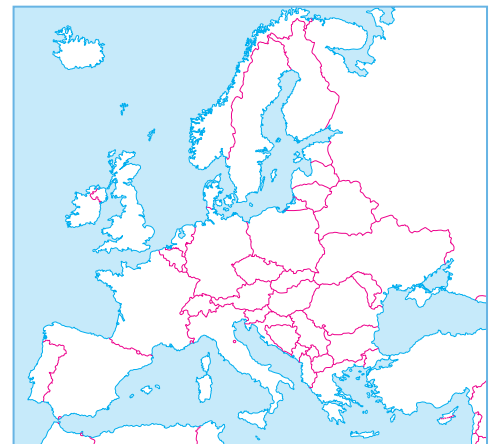

a Színezd a térképvázlatban kézzel a schengeni övezetbe tartozó uniós tagállamok, sárgával pedig a nem uniós tagok területét!

b Rajzold be egy kamion lehetséges útját Bukaresttől Londonig! Hol lép be a kamion a schengeni övezetbe?

Hol fogják még vámkezelnéni az árut?

Indokold meg!

3. A gazdasági integráció típusai

Írd a gazdasági integrációk típusait (A–F) az egyes példákhoz!

A: Preferenciális övezet • B: Szabadkereskedelmi övezet • C: Vámunió • D: Közös piac
E: Gazdasági unió • F: Monetáris unió

☐ Az 1960-ban alapult Európai Szabadkereskedelmi Társulásnak (EFTA) kezdetben hét tagja volt; a tagok nem egységesítették a kereskedelempolitikájukat.	☐ Zimbabwe és Namíbia 1992-ben megállapodott a két országban előállított termékek vámmentességéről.
☐ Az Európai Gazdasági Térséget az Európai Unió és az EFTA-tagállamok együttesen alkotják; a tőke, az áruk, a munkaerő és a szolgáltatások szabadon áramlanak az országok között.	☐ Az Európai Unió 27 tagállama összehangolja egymással a gazdaságpolitikáját.
☐ Az Osztrák–Magyar Monarchiában a pénzügyek a közös ügyek közé tartoztak; a két állam ugyanazt a pénzt használta.	☐ 1994-ben életbe lépett Kanada, az Egyesült Államok és Mexikó részvételével az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény (NAFTA).
☐ A Dél-afrikai Vámunió 1910 óta létezik, öt dél-afrikai ország (Botswana, Dél-afrikai Köztársaság, Eswatini, Lesotho, Namíbia) alkotja.	☐ A 2015-ben alakult Eurázsiai Gazdasági Unió Oroszország kezdeményezésére jött létre, és öt volt szovjet tagállam alkotja.
☐ Az 1934-ben aláírt római jegyzőkönyvek csökkentették a Magyarországra érkező olasz és osztrák ipari termékek vámját; az olasz és az osztrák piacok pedig megnyíltak a magyar mezőgazdasági kivitel számára.	☐ Az Európai Unió 19 tagállama közös pénzzel is rendelkezik, az euróval.
☐ 1834 és 1871 között, a német egység megteremtése előtt a német államok a Német Vámunióba szerveződtek.	☐ A délkelet-ázsiai ASEAN tömörülés célja, hogy az országok között a termelési tényezők szabad áramlását biztosítsa.

4. Az ENSZ

 Nézzétek meg az ENSZ történetéről készült rövidfilmet, és válaszoljatok a kérdésekre!

<https://tinyurl.com/y3zglkvn>

A megfigyelés szempontjai:

Mely fontos történelmi esemény befejezésének évében jött létre a szervezet?

Gyűjtsetek össze a film alapján minél több, az ENSZ által ellátott feladatot!

1.

Pénzügyek a háztartásban

1. A pénz funkciói

Egészítsd ki a táblázatot a tankönyvi szöveg (34–35. oldal) és tudásod alapján!

A pénz funkciója	A funkció tartalma és példa
	Az áruk cseréjét, adásvételét közvetíti. Pl. a cipő könnyen farmernadrágra cserélhető pénz „közbeiktatásával”.
Értékmérő	
Fizetési eszköz	
	A megtakarítás, a vagyontartás eszköze. A fogyasztás elhalasztásával jár. Pl. telefonra, laptopra, utazásra spórolás esetén.
Nemzetközi pénz	

2. A pénz szerepe

Olvasd el a szemelvényt, és válaszolj a kérdésekre!

■ A pénz eredete és értelme (Adam Smith brit közgazdász, 1776)

Az idők során valószínűleg sokféle jószágot vélték alkalmasnak és használtak fel ténylegesen erre a célra. Úgy tudjuk, hogy a társadalom kezdetleges korszakában a barom volt a kereskedelmi forgalom elismert eszköze. Semmiképpen sem lehetett kényelmes eszköz, mégis azt látjuk, hogy a régi időkben gyakran értékelték a javakat aszerint, hogy hány barmot adtak értük cserébe. Diomenész fegyverzete, mondja Homérosz, csak kilenc ökörbe került, Glaukoszé azonban százba. Abesszíniában állítólag a só a kereskedelem és a csere általános eszköze, az indiai partvidék egyes helyein egy bizonyos kagylófajta, Új-Fundlandon a tőkehal, Virginiában a dohány, nyugat-indiai gyarmataink némelyikében a cukor, néhány más országban a prém és a kikészített bőr; Skóciában pedig még ma is van egy falu, ahol, úgy hallottam, mindennapos dolog, hogy a munkás pénz helyett vasszőgeket visz a péknek vagy a sörházba. Végül is ellenállhatatlanul nyomós érvek minden országban arra készítették az embereket, hogy minden más jószággal szemben a fémek mellett döntsenek.

a Sorold fel a szöveg alapján, hogy mit használtak közvetítő áruként az egyes területeken a történelem során!

b A pénz mely formáit ismered fel a képeken?

3. A kamat és a hozam

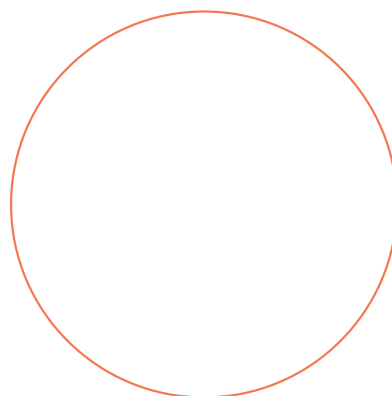
Oldd meg a számítási feladatokat!

- a** Ferenc 1 millió Ft-ért vásárol magyar állampapírt, 2,5%-os kamatlábbal. Az egyéves futamidő végén mennyi pénze lesz Ferencnek?
-
- b** Ferencet megkéri Németországban élő testvére, Anna, hogy vásároljon számára 1 millió Ft-ért állampapírt. Az éves kamat 2,5%. Az egyéves futamidő kezdetén az euróárfolyam 350 Ft volt, a futamidő végén 360 Ft. Hozamnak hívjuk Anna teljes nyereségét, amely ez esetben a kamatból és az árfolyam-különbözetből származik. Hány százalék volt Anna befektetésének a hozama? _____

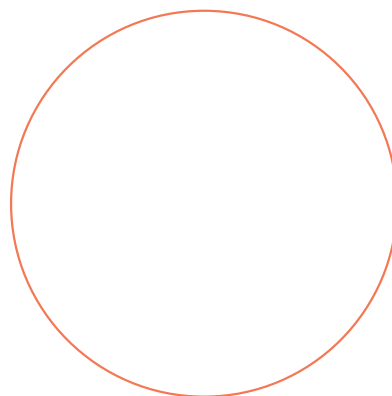
4. A háztartások költségvetése

- a** Készíts kördiagramokat a magyarországi háztartások 2018. évi egy főre jutó bevételeiről és kiadásairól!

Bevételek	Összeg (ezer Ft)
Munkajövedelem	1337
Társadalmi jövedelem	448
Egyéb jövedelem	30
Bevételek összesen	1815

Kiadások	Összeg (ezer Ft)
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	300
Ruházat és lábbeli	51
Lakásfenntartás, háztartási energia	235
Egészségügy	62
Közlekedés	146
Hírközlés	84
Kultúra, szórakozás	85
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	55
Egyéb kiadások	205
Kiadások összesen	1223

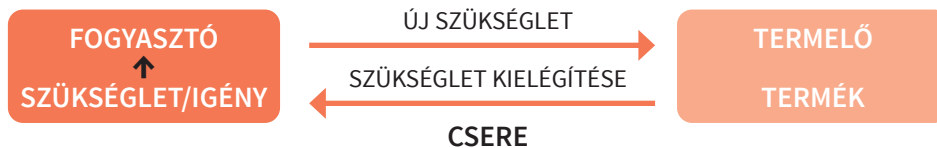
- b** Írj rövid elemzést az adatokhoz!

2.

Hogyan gazdálkodnak a vállalatok?

1. Vállalkozók és fogyasztás

Értelmezd a vállalkozások és a fogyasztók közötti kapcsolatokat a kérdések alapján!

- Mi alapján dönt egy vállalkozó egy termék gyártásáról és piacra juttatásáról?
- Mely szempontok alapján határozza meg a vállalkozó egy termék árát?
- Mely szempontok alapján dönt a fogyasztó a termék megvásárlásáról?
- Gyűjtsd össze, hogy bevásárlóközpontokban, üzletekben milyen módon ösztönöznék a vásárlásra!

2. Külföldi működőtőke Magyarországon

Olvasd el a cikket, és válaszolj a kérdésekre!

■ Magyarországon építi fel az Apollo Tyres első európai gyárát – jelentette be a cég az igazgatótanács döntését még 2014-ben. Magyarországra különböző tényezők mérlegelése után, néhány kelet-közép-európai és ázsiai országok helyett esett a választás. Az Apollo Tyres 475 millió eurós befektetéssel, kormányzati támogatással hozta létre első európai zöldmezős beruházását Gyöngyöshalász közelében. A 2017-ben megnyitott üzem évente 5,5 millió személyautó- és kisteherjármű-, valamint 675 000 darab tehergépjármű-abroncs előállítására képes. Az Apollo Tyres létesítményében Apollo és Vredestein márkájú abroncsok készülnek az Orosz- és Törökországot is magába foglaló európai piac számára. A kiválasztott helyszín alig 100 km-re van az ország fővárosától, Budapesttől, és minden tekintetben megfelel az Apollo Tyres igényeinek – például a közelében található több OEM gyártó és a potenciális vevők egy része is. A gyártósor modernizálására, a termékpaletta szélesítésére és a munkahelyek megőrzésére 2020 végén újabb kormányzati támogatást kapott a vállalat.

a Milyen nagyságú működőtőke-befektetést tervezett az Apollo Tyres?

b Nézz utána, mit jelent az OEM gyártó fogalma!

c Elemezd a cég döntésének hátterét földrajzi és gazdasági szempontok alapján!

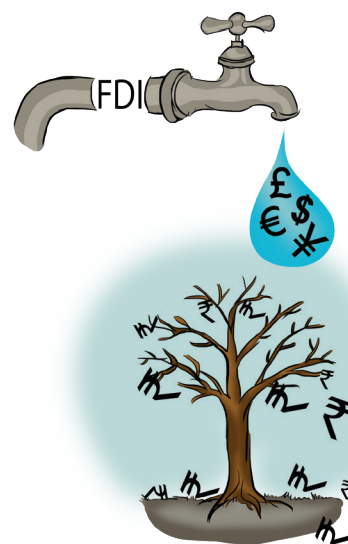
d Milyen hatással lehet az elkészülő üzem a környék gazdaságának fejlődésére? Gondold végig a befektetési és a munkalehetőségeket!

e Milyen gazdasági előnyöket és hátrányokat jelent a helyi önkormányzat számára az új üzem létesítése?

3. Tőkeáramlás

a Adj címet a karikatúrának!

b A karikatúra a működőtőke-áramlásnak milyen pozitív és negatív hatását próbálja érzékeltetni?

3.

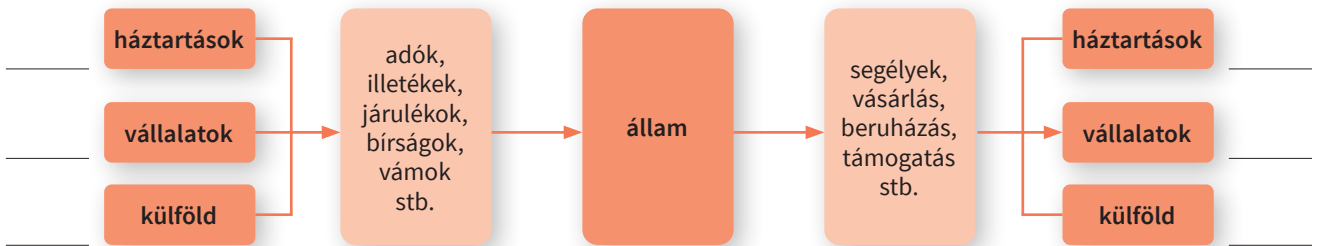
A gazdálkodó állam

1. Államháztartási pénzügyek

Helyezd el az államháztartás szerkezetét mutató ábrán a bevételek és a kiadások betűjeleit!

A	Nemzetközi segélyezésből származó államháztartási bevétel
B	Nyugdíjak
C	Iparüzési adó
D	Egy tagállam befizetése az Európai Unió költségvetésébe
E	Személyi jövedelemadó
F	A kitermelt lignit után befizetett bányajáradék

G	Egy vállalat bővítéséhez nyújtott kormányzati támogatás
H	Családi pótlék
I	Nemzetközi pénzügyi piacokról felvett hitel visszafizetése
J	Autópálya-építés
K	Az Európai Uniótól kapott pénzügyi támogatás
L	Gyorshajtásért kiszabott bírság

2. Eltörölhető-e az adósságok?

Olvasd el a szemelvényt, és oldd meg a feladatokat!

■ 2010 januárjában Haitit hatalmas földrengés rázta meg, amely az ország GDP-jének 120%-ára tehető anyagi kárt okozott; a földrengésben százezrek haltak meg. Haiti ekkor magas külföldi hitelállománnyal rendelkezett, a hitelezők a gazdaságpolitikai döntésekre is befolyással bírtak. Egyértelmű volt, hogy ha a földrengés utáni újjáépítés újabb hitelekkel történik, a nemzetközi segélyeket pedig a korábban felvett hitelek törlesztésére fordítják, az ország nem tudja újraindítani a gazdaságát. Így a hitelező országokkal és nemzetközi szervezetekkel tárgyalásokat kezdtek a hitelek elengedéséről.

a Gyűjts érveket a hiteltartozás elengedése mellett és az ellen!

Érvek a hitelelengedés mellett	Érvek a hitelelengedés ellen

b Haiti vezetői csúcstalálkozót tartanak a hitelezőkkel a hitelek elengedéséről. Játsszátok el a vitát!

3. Az alapkamat hatásai

Húzd alá a megfelelő szavakat az alapkamat hatásáról szóló magyarázatban!

Ha a jegybank csökkenti az alapkamatot, akkor a banki kamatok is várhatóan **növekedni / csökkenni** fognak. Ekkor a lakosságnak és a vállalatoknak **jobban megéri / kevésbé éri meg** bankbetétben tartani a megtakarításait. A pénzek **banki megtakarításokba áramlanak más befektetési formákból / a gazdasági termelésbe vagy más befektetési formákba áramlanak a bankbetétekből**. Az alapkamat csökkentése a hitelekkel rendelkezők számára **kedvező / nem kedvező**, mert **magasabb / alacsonyabb** törlesztőrészeket kell fizetniük.

4. Infláció a magyar történelemben

a Mikor készülhetett a fotó Magyarországon, ahol elértéktelenedett bankjegyeket sepernek össze?

b Növekedtek vagy csökkentek az árak, amikor a fénykép készült?

c Miért dobálták el a papírpénzeket az emberek?

d Milyen okok vezethettek ehhez?

e Mi volt a neve annak a pénznek, amelyet eldobtak?

5. Infláció és bérek

 Törökországban 2018-ban 16,3% volt az inflációs ráta, 2019-ben 15,2%.

a Számítsd ki, hogy a két év alatt összességében hány százalékkal nőttek az árak!

b Egy törökországi hűtőgépgyár 2019-ben 12% béremelést adott a dolgozóknak. Jól jártak ezzel a dolgozók, ha az infláció mértékét is figyelembe veszed?

c Törökországban a minimálbért 2019 januárjában 1603 török líráról 2020 török lírára emelték. Jól jártak ezzel a minimálbért keresők, ha az infláció mértékét is figyelembe veszed?

4.

Pénzügyek és globalizáció

1. Devizák és árfolyamok

- a Nézd meg a Pénziránytű Alapítvány *A devizapiac* című videóját! Foglald össze, miért van szükség a devizapiacokra!

- b Az euró árfolyama 350 Ft-ról 356 Ft-ra nőtt.

– Erősödött vagy gyengült a forint az euróhoz képest? _____

– Erősödött vagy gyengült az euró a forinthez képest? _____

– A Bécsbe utazó turista jól vagy rosszul járt az árfolyamváltozással? Miért? _____

– A Magyarországról az EU-ba exportáló vállalatok jól vagy rosszul jártak az árfolyamváltozással? Miért? _____

2. Nemzetközi hitelezés

A nemzetközi hitelezésben a hitelek kockázatosságát a hitelminősítő cégek besorolásai alapján állapítják meg a befektetők. Hol működnek a világ legnagyobb hitelminősítő cégei?

- b Nézz utána a Magyar Nemzeti Bank honlapján (<https://tinyurl.com/2nz9u3sd>) a magyar állam jelenlegi hitelminősítésének! Írd be a kódokat a hitelminősítők alá az a) feladatba!

- c Mit jelentenek az A-tól D-ig használt kódok?

- d Mit jelent szerinted egy, a magyar állam általi hitelfelvétel esetén a „bóvli”, illetve a „stabil” kifejezés?

Bóvli: _____

Stabil: _____

3. Intézményi befektetők a német lakáspiacon

Olvasd el a szemelvényt, és oldd meg a feladatokat!

■ Németországban a 2000-es években 900 ezer állami tulajdonban levő bérlakást privatizáltak. A lakásokat nagy lakáskezelő vállalatok vásárolták meg. E vállalatok tulajdonosai között egyre több nemzetközi pénzügyi befektetőt találunk (magántőkealapok, nyugdíjalapok, biztosítók, befektetési alapok vásároltak részesedéseket). A 2008-as válságot követően a lakás kockázatmentes és viszonylag magas hozamokat biztosító befektetési formává vált a nemzetközi pénzpiacokon – főleg, hogy a gazdaságilag stabil Németország lakásairól van szó. A nemzetközi pénzpiaci befektetők viszont hozamelvárásokat is támasztottak, amit végső soron a lakást bérlő embereknek kell megfizetniük a növekvő lakbérékben. A 2010-es években például Berlinben megduplázódtak a bérleti díjak; a szegényebb háztartások számára egyre kevésbé megfizethető a lakhatás. Mindeközben 2019-ben a legnagyobb, több mint 400 ezer lakást kezelő vállalat nyeresége 1,2 milliárd euró volt.

Egykori munkásnegyed Essen városában, ma a lakások a legnagyobb német lakáskezelő vállalat tulajdonában vannak

a Készíts logikai láncot a szöveg alapján a német lakás piac történeiről!

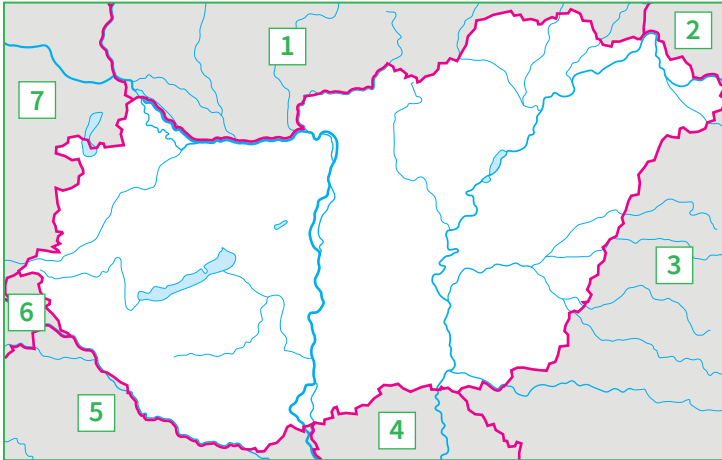
b Gyűjts össze a logikai lánc alapján olyan beavatkozási lehetőségeket, ahol az állam segítheti a lakások bérlőit! Használd az állam gazdasági szerepéről korábban tanultakat!

1.

Magyarország a 21. században

1. Szomszédok

a Nevezd meg a számokkal jelölt szomszédos országokat!

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

b Hasonlítsd össze hazánkat a szomszédos országokkal a táblázat segítségével! Töltsd ki a táblázat üres részeit! Használd az atlaszt! Számítsd ki a népsűrűségi értékeket!

ország	területe (ezer km ²)	népessége (millió)	népsűrűsége	fővárosa
Magyarország				
Ausztria	83,9	8,8		
Szlovákia	49,0	5,4		
	56,6	4,0		Zágráb (Zagreb)
	238,0	19,4		Bukarest (București)
	88,0	7,0		Belgrád (Beograd)
	603,5	42,0		
	20,0	2,0		

Rakd növekvő sorrendbe az országokat

– területük alapján: _____

– népességük alapján: _____

– népsűrűségük szerint: _____

Vonj le következtetéseket az adatokból! Hazánk a szomszédos országokhoz képest _____

2. Nevezetes földrajzi pontok

Töltsd ki a táblázatot az atlasz vagy a Google Föld segítségével!

Magyarország	Földrajzi hely neve	Melyik megyében található?
legkeletibb települése		
legnyugatibb települése		
legdélibb települése		
földrajzi középpontja		
legmagasabb pontja		
legalacsonyabb pontja		

3. Feltalálókink

Írd a feltalálók neve utáni négyzetbe a találmányaikat jelölő betűket!

A: gyufa • **B:** acél hengerszék • **C:** Bűvös kocka • **D:** golyóstoll • **E:** Gömböc • **F:** holográfia • **G:** porlasztó
H: számítógép elve • **I:** telefonhírmondó • **J:** torziós inga • **K:** transzformátor • **L:** villamos mozdony

Bánki Donát, Csonka János		Eötvös Loránd		Mechwart András	
Bíró László József		Gábor Dénes		Neumann János	
Bláthy Ottó, Déri Miksa, Zipernowsky Károly		Irinyi János		Puskás Tivadar	
Domokos Gábor, Várkonyi Péter		Kandó Kálmán		Rubik Ernő	

4. Hegycsúcsok

Keresd meg az atlaszodban az alábbi hegycsúcsokat, majd töltsd ki a táblázatot!

legmagasabb pont	magassága	hegység	nagytáj
Dobogó-kő			
Csóványos			
Gerecse			
Írott-kő			
Istálló-kő			
Kékes			
Kab-hegy			
Nagy-Milic			
Zengő			

5. Számolj!

A Balaton 596 km² felületével Közép-Európa legnagyobb tava. Cholnoky Jenő földrajztudós a Balatonról írt munkájában (1937) kiszámolta, hogy a tó felszínén hány ember férhetne el, ha az befagyna. Feltételezte, hogy 1 m² elegendő három ember számára. Számítsd ki, hogy elérne-e rajta az egész ország lakossága!

Számításodat itt végezd:

Következtetésed: _____

2.

A rendszerváltoztató Magyarország

1. A rendszerváltoztatás

Rendezd két csoportba a felsorolt gazdasági jellemzőket! Írd a sorszámokat a megfelelő felhőbe!
Adj nevet a csoportoknak!

1.	tervgazdálkodás
2.	tőkés viszonyok
3.	szocialista viszonyok
4.	az állami tulajdon szerepe jelentős
5.	a magánvállalkozások szerepe csekély
6.	a bankrendszer szerepe jelentős
7.	a forint kevésbé függ a piaci folyamatoktól
8.	a mezőgazdaság és az ipar szerepe jelentős
9.	jellemzőek a szocialista fogyasztói szokások
10.	piacgazdaság

11.	a világpiac szerepe jelentős
12.	a magántulajdon szerepe jelentősebb, mint az államié
13.	privatizáció
14.	a bankrendszer szerepe jelentős
15.	a vállalkozások adják a gazdaság alapját
16.	a forint erősen függ a piaci viszonyoktól
17.	a harmadik szektor szerepe jelentősen nő
18.	nyugati típusú fogyasztói kultúra
19.	a „szocialista tömb” szerepe nagy
20.	a mezőgazdaság jellemző termelőegysége a szövetkezet

2. A privatizáció (magánosítás)

a A rendszerváltoztatás kulcsszava a privatizáció volt. Határozd meg a fogalmat!

b Nézz utána, hogy milyen szerepe volt a mezőgazdaság magánosításában a kárpótlási jegynek!

3. Küllkapcsolatok a múltban

Nézz utána, hogy mi volt a KGST!

4. Koraszülött jóléti állam

- a** A korabeli karikatúra a szocializmus egyik jelenségére utal. Mit jelenthettek az alábbi kifejezések? Kérdezd meg a nagyszüleidet!

Gépkocsi-kiutalás: _____

Fridzsiderszocializmus: _____

Gulyáskommunizmus: _____

- b** A korszak jellegzetes gépjárműveit látod a fotókon. Írd alá a nevüket, valamint azt, hogy melyik országban gyártották!

3.

A globalizáció Magyarországon

1. Céginformáció

Kösd össze a cég nevét a rá jellemző tevékenységgel és központjával! Segít a ceginformacio.hu oldal!

akkumulátorok, szárazelemek gyártása

Gallicoop

Szarvas

baromfihús feldolgozása

Jász-Plasztik Kft.

Pétfürdő

ételízesítők, gyümölcslevek, bébiételek gyártása

Mogyi Kft.

Hatvan

tésztagyártás

Horváth Rudolf Intertransport Kft.

Székesfehérvár

logisztika, fuvarozás

Univer

Kecskemét

olajos magvak gyártása, pörkölése

Gyermelyi Zrt.

Gyermely

műtrágya, nitrogénvegyület gyártása

Videoton Holding

Csávoly

elektronikai termékek és alkatrészek gyártása

Nitrogénművek Zrt.

Jászberény

A fenti vállalatok közül válassz ki egyet, és keresd fel a weboldalukat! Foglald össze történetét! (Mikor alapították, milyen termékeket, szolgáltatásokat nyújtanak?)

A választott cég neve: _____

Alapítása: _____

Jellemzői: _____

2. Elemezz!

Elemezd a táblázatot a kérdések segítségével!

helyezés		cég	összes árbevétel		gazdasági ágazat
2018	2017		2018 (millió Ft)	éves változás (%)	
1.	1.	Mol Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	5 168 668	25	
2.	2.	Audi Hungaria Zrt.	2 371 623	1	
3.	3.	MVM Magyar Villamos Művek Zrt.	1 718 938	29	
4.	4.	Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.	1 145 010	4	
5.	5.	Flextronics International Kft.	854 582	20	
6.	7.	Wizz Air Hungary Zrt.	817 776	22	
7.	17.	Magyar Földgázkereskedő Zrt.	744 188	43	
8.	6.	Samsung Electronics Magyar Zrt.	659 989	-5	
9.	10.	Magyar Telekom Távközlési Nyrt.	657 104	8	
10.	8.	Magyar Suzuki Zrt.	628 015	-4	

A tíz legnagyobb árbevételű magyarországi cég a 2018-as árbevételek alapján

- a** Vedd sorra, milyen gazdasági ágazathoz tartoznak a táblázatban felsorolt cégek és írd be a táblázatba!
- b** Melyik cégnek volt a legnagyobb árbevételi növekedése az előző évhez képest?

- c** Mely vállalatoknál látható csökkenés? _____

- d** 2017-hez képest hol történt átrendeződés? _____

- e** Nézd meg a cégek internetes felületén a karrieroldalt: milyen aktuális álláslehetőségeket kínálnak? Milyen végzettségek szükségesek az állások betöltéséhez? Írj példákat!

4.

Az állam gazdasági szerepe

1. Hozd meg a döntésed!

Ipari parkok engedélyeztetéséért felelős személy vagy. Egy régióból két város is benyújtotta pályázatát az állami támogatásra. A park kialakítása aktuális, mert több cég is jelezte befektetési szándékát a régióban. Az alábbi tevékenységeket folytatják ezek a cégek: elektromotorok összeszerelése, csomagolóüzem, betonelemgyártó üzem, fűrés- és bútorüzem, kereskedelmi élelmiszer-üzletlánc raktározása, mérnöki tevékenységet végző tanácsadó cég.

Első pályázó város
Népessége: 70 ezer fő lakja, a belső vándorlás miatt növekszik.
Oktatási intézményei: műszaki és közgazdasági technikum.
Infrastruktúra: gyorsforgalmi út elérhető, villamosított vasútvonal.
Egyéb: sportlétesítmény, wellnessközpont, geotermikus energia, a város környezetében lévő településeken kevés a munkalehetőség.

Második pályázó város
Népessége: 120 ezer fő lakja, az elmúlt 10 évben erőteljesen csökken, elsősorban az elvándorlás miatt.
Oktatási intézményei: egy gimnázium és egy kertészeti szakiskola, műszaki főiskola.
Infrastruktúra: személy- és teherkikötő, autópálya-kapcsolat.
Egyéb: hangulatos történelmi belváros, sok turistával, akiknek egy része a közeli polgári repülőtérrel érkezik a városba. Jó minőségű talajadottságok a környező településeken, jól működő mezőgazdasági termeléssel.

Mérlelj az alábbi táblázat segítségével:

	mellette	ellene
Első város		
Második város		

Döntésed: _____ város létesíthet ipari parkot állami támogatással.

Indokold választásodat!

2. Vállalkozónak lenni

A Deloitte tanácsadó cég évente összeállítja az Európa, a Közel-Kelet és Afrika (EMEA) régió leggyorsabban növekvő technológiai, média- és telekommunikációs cégeit, valamint élettudományokkal és tiszta technológiákkal foglalkozó vállalatait felsorakoztató listáját.

Magyar cégek eredményei a Fast 500 listán			
Helyezés	Cégnév	Ötéves árbevétel-növekedés	Tevékenység
66.	Szallas.hu Kft.	2259%	Internet
139.	Prezi.com Kft.	1183%	Szoftvergyártás
168.	Dolphio Consulting Kft.	968%	Szoftvergyártás
217.	Jateknet.hu Kft.	794%	Internet
306.	Kilgray Fordítástechnológiai Kft.	548%	Szoftvergyártás
341.	ECON Consulting Kft.	476%	Szoftvergyártás
368.	Capture Zrt.	447%	Szoftvergyártás
370.	Kishonti Kft.	446%	Szoftvergyártás
457.	Arboreus Kft.	367%	Internet

a Válassz ki egy céget a listáról! Nézz utána, mivel foglalkozik, és vajon mi állhatott sikerének a háttérében!

b Mit nevezünk startup cégnek? _____

Keress rá példákat! _____

c Látogass el a híradásban szereplő cégek honlapjára! Mivel foglalkoznak?

d A Szilícium-völgybe tart a Prezi!

Mely innovatív termék tette lehetővé a lista 139. helyét elfoglaló Prezi.com Kft. amerikai „karrierjét”?

Milyen szerepe van a cégnek a digitális szakadék csökkentésében?

e Nézz utána, hogy milyen adónemek terhelik a vállalkozásokat!

3. Az állam szerepe a mindennapokban

Nézz utána, hogy mi a kormányablak!

Milyen szolgáltatást és ügyintézészt nyújt az állampolgároknak?

4. Településem

Válassz ki egy tetszőleges települést, majd keresd fel az önkormányzat honlapját!

A választott település: _____

Milyen feladatokat lát el az önkormányzat? _____

Az utóbbi időkben miről alkottak rendeleteket? Írj példákat!

Milyen pályázatban vett részt a település? Írj példát!

Mit tesz a település a környezetvédelem érdekében?

Keresd meg a honlapon a településfejlesztési tervet, és készíts róla rövid összefoglalót (milyen beruházási terveik vannak, melyek a település erősségei, gyenge pontjai stb.)!

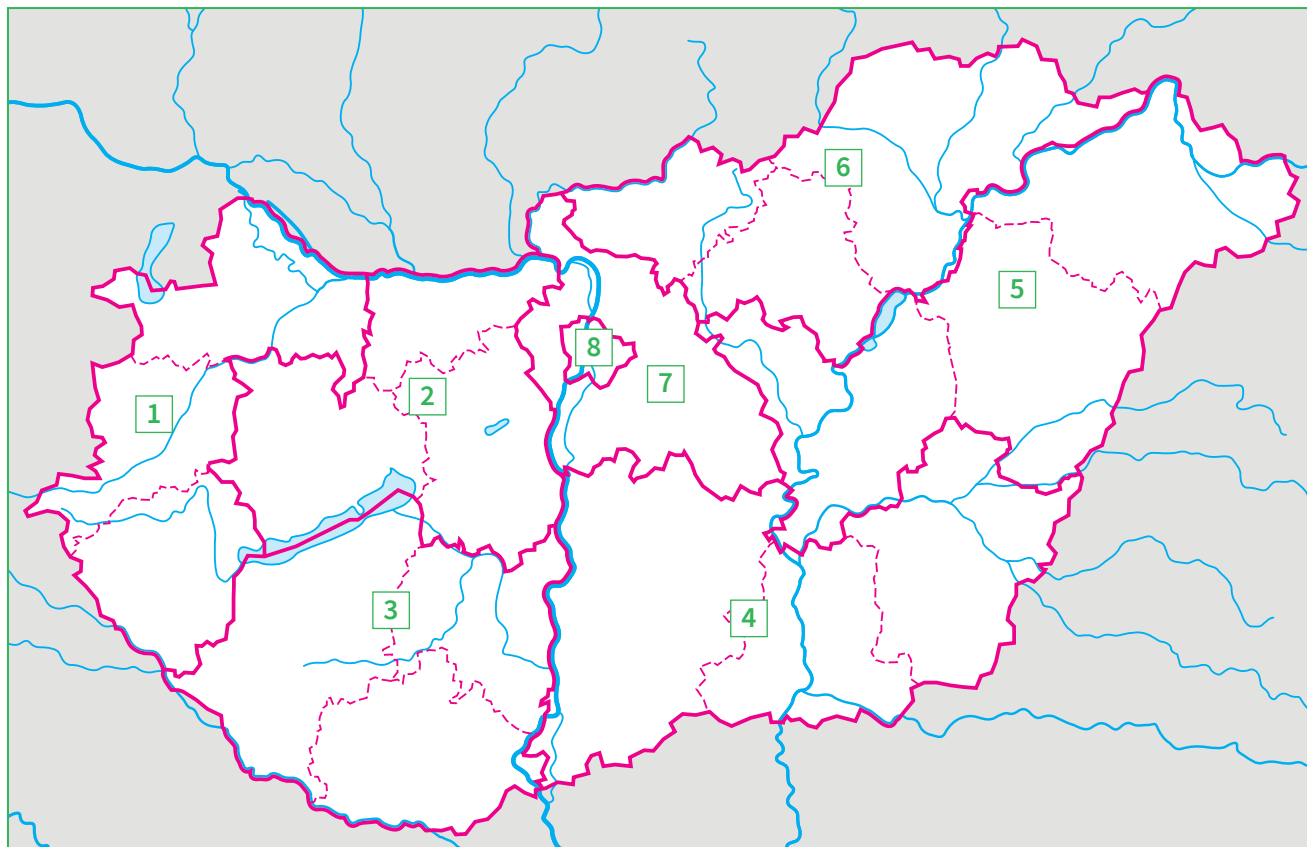
5. Tervezd meg vállalkozásodat!

Töltsd ki a táblázatot!

A céged neve és jogi formája:	Központja (cím, elérhetőség):
	Telephelye:
	A vállalkozás tevékenysége:
Vezetők száma:	Vezetők neve/nevük:
Foglalkoztatottak száma:	Munkavállalók végzettségei:
A vállalkozás termékének vagy szolgáltatásának leírása:	
A vállalkozás tárgyi feltételei (milyen eszközökre lesz szüksége):	
A vállalkozás működése (piaci háttér, reklámok, ügyfelekkel kapcsolatkeresés, fenntarthatóság megjelenése):	A cég szlogenje:
	A cég logójának rajza:

1. Régiók jellemzése

Töltsd ki a táblázatot! Kezdd előbb a tervezési-statisztikai régiók megnevezésével, majd a hozzájuk tartozó megyékkel folytatd! Rendszerezd a tájakat és településeket a számok, illetve a betűk megfelelő helyre beírásával!

régió neve	megyék	tájak	települések
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

1.	Aggteleki-hegység
2.	Bakony
3.	Börzsöny
4.	Budai-hegység
5.	Bükk
6.	Cserhát
7.	Cserhát
8.	Göcsej
9.	Gödöllői-dombság

10.	Hajdúság
11.	Vértés
12.	Villányi-hegység
13.	Visegrádi-hegység
14.	Zalai-dombság
15.	Zempléni-hegység
16.	Jászság
17.	Kiskunság
18.	Kőszegi-hegység

19.	Maros–Körös köze
20.	Mátra
21.	Mecsek
22.	Nagykunság
23.	Nyírség
24.	Szigetköz
25.	Velencei-hegység

A	Baja
B	Balassagyarmat
C	Békéscsaba
D	Bük
E	Dunaújváros
F	Gyula
G	Hajdúszoboszló
H	Harkány
I	Hegyeshalom
J	Veszprém

K	Kazincbarcika
L	Kalocsa
M	Keszthely
N	Komárom
O	Kőszeg
P	Makó
Q	Nagykanizsa
R	Salgótarján
S	Sárospatak
T	Sopron

U	Szolnok
V	Szekszárd
W	Balatonfüred
X	Szombathely
Y	Tiszaújváros
Z	Várpalota
AA	Visonta
BB	Záhony
CC	Zalaegerszeg
DD	Tatabánya

- Jelöld a kontúrtérképen településed (iskolád, lakóhelyed) elhelyezkedését!
- A megyék kezdőbetűit írd a kontúrtérkép megfelelő helyére!
- Húzd alá folyamatos vonallal a megyeszékhelyek nevét a felsorolásban!
- Jelöld hullámos vonallal a gyógyfürdőiről nevezetes településeket!
- Szaggatott vonallal jelöld a határállomás funkciójú településeket!

7.

Természeti értékek, környezeti problémák

1. Nemzeti parkok

Töltsd ki a táblázatot az atlasz segítségével!

A nemzeti parkok logói					
Név	Nemzeti Park	Nemzeti Park	Nemzeti Park	Nemzeti Park	Nemzeti Park
Alapítása (év)					
Melyik régióban található?					
Milyen természeti értékek találhatóak a nemzeti parkban?					

2. Tájak, világörökségi helyszínek

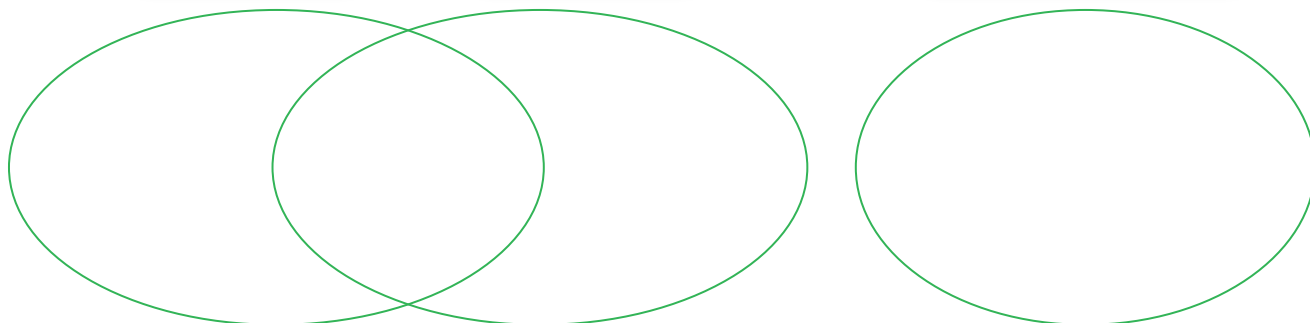
Csoportosítsd az alábbi tájakat, településeket, közterületeket az alapján, hogy melyik kötődik nemzeti parkhoz, világörökséghez vagy mindkettőhöz, egyikhez sem! Használd az atlaszod!

1. Hollókő, 2. Bükk, 3. Budai Várnegyed, 4. Velencei-tó, 5. Budapesti Hősök tere, 6. Budapesti Városliget, 7. Hortobágy, 8. Kiskunság, 9. Fertő, 10. Balaton, 11. Pécs, 12. Aggtelek, 13. Tokaj, 14. Dráva, 15. Pannonhalma, 16. Budapesti Andrassy út

világörökség

nemzeti park

egyikhez sem tartozik

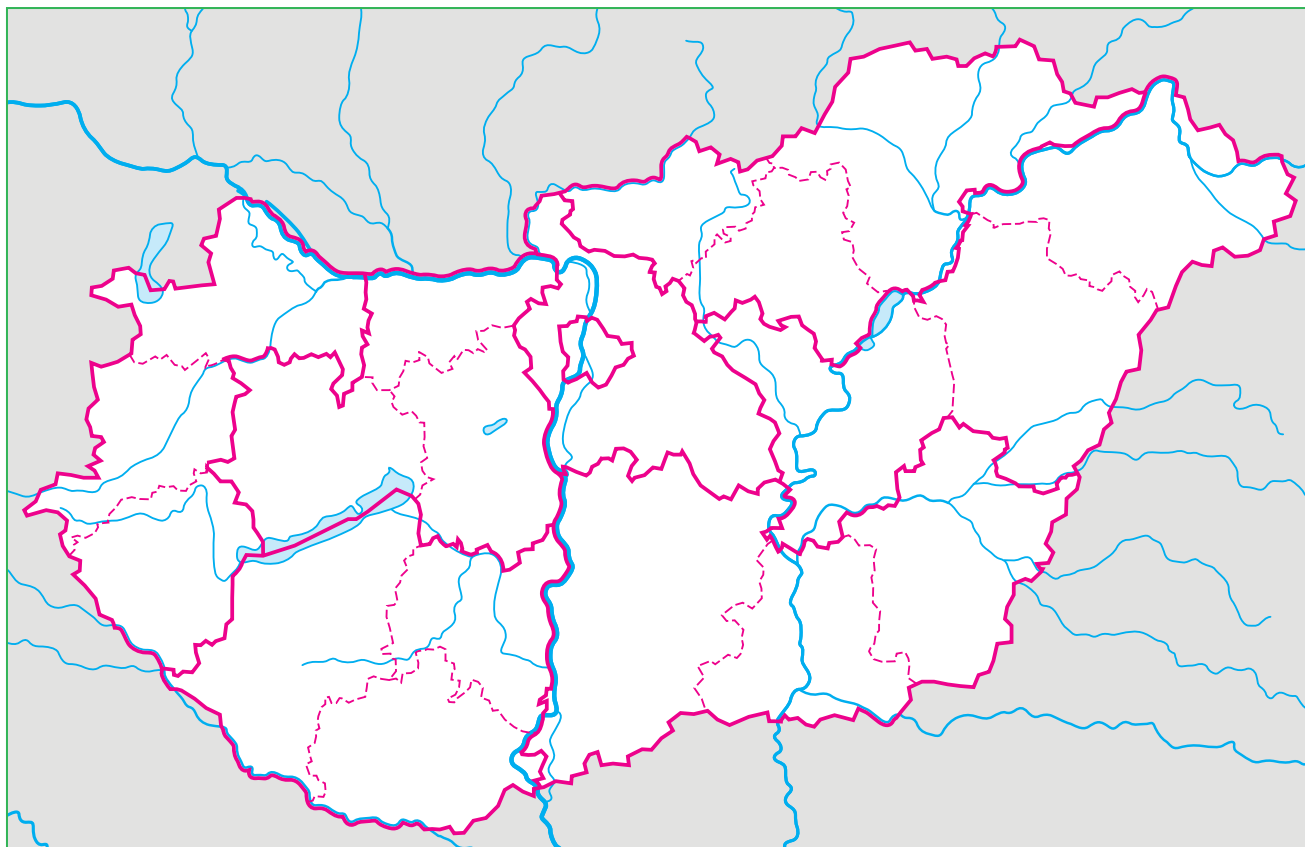
3. Hazai turizmus

Magyarország néhány jellegzetes turisztikai eseményét olvashatod a táblázatban. Döntsd el, hogy ezek a rendezvények melyik típusba tartoznak! Választásodat jelöld X-szel!

turisztikai esemény	rendezvények				
	gasztro- nómiai	történelmi	néprajzi kulturális (színház, komolyzenei)	könnyű- zenei	egyéb
1. Babod Off Road Fesztivál					
2. Bajai Halfőző Fesztivál					
3. Balaton Sound					
4. Budapesti Tavasz Fesztivál					
5. Csabai Kolbászfesztivál					
6. EFOTT					
7. Hortobágyi Lovasnapok					
8. Miskolci Kocsonyafesztivál					
9. Mohácsi busójárás					
10. Művészetek Völgye					
11. Szegedi Szabadtéri Játékok					
12. Sziget Fesztivál					
13. Tihanyi Szabadtéri Játékok					
14. VIDOR Fesztivál					
15. Visegrádi Nemzetközi Palotajátékok					
16. Volt Fesztivál					
17.					
18.					
19.					

- a** Egészítsd ki a táblázat három utolsó sorát a környéken rendszeresen működő turisztikai eseménnyel vagy olyannal, amelyet fontosnak tartasz, és a felsorolás még nem tartalmazza!

b Jelöld számokkal a térképen a fesztiválok megrendezésének helyszíneit!

c Miért fontosak ezek az események egy település, régió, az ország életében?

d Hogyan lehet az eseményekre minél több vendéget vonzani? _____

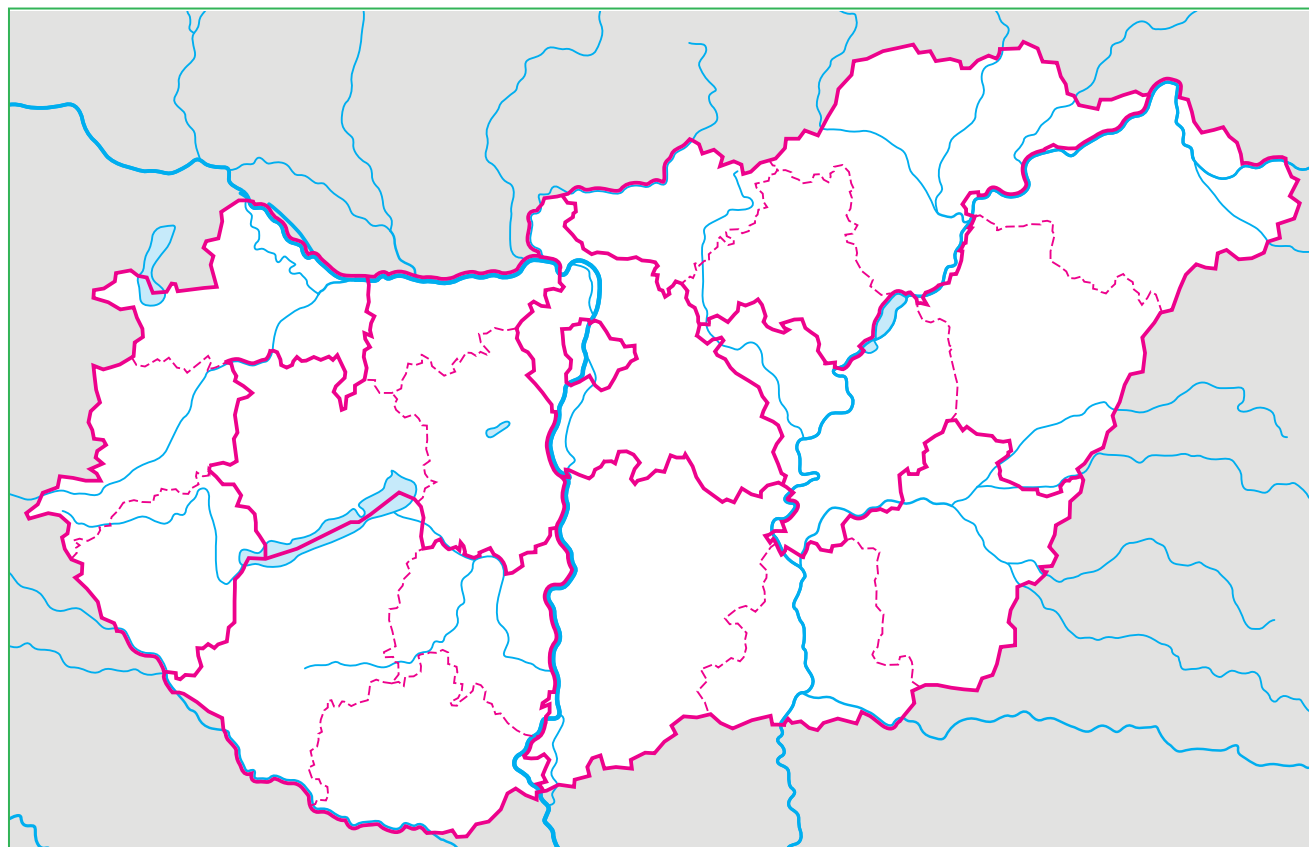
4. Különleges helyek és értékek

A leírás alapján írd le a település nevét, majd az atlaszod segítségével töltsd ki a táblázatot! Használd az internetet!

jellemző	település	régió	megye	nagytáj
Itt található a Magyar Földrajzi Múzeum.				
Közép-Európa egyetlen épségben maradt téglavára.				
A világ egyetlen cigányprímásszobra, amely Dankó Pistát ábrázolja.				
Szecessziós „Cifra Palota”, Márkus Géza tervezte, 1902.				
Balás Jenő Bányászati Múzeum.				
Árpád-házi királyaink koronázó- és temetkezési helye.				

Jelöld a települések elhelyezkedését a térképen!

1.

Az európai gazdasági erőtér

1. Négy szabadság

A belső piac egy olyan közös gazdasági térség, amelyben érvényesül a négy szabadság. Mit jelent a négy szabadság az európai polgárok életében? Tegyel X-et a megfelelő téglalapba!

	Személyek szabad mozgása	Áruk szabad mozgása	Szolgáltatások szabad mozgása	Tőke szabad mozgása
Vehet a bátyám Németországban egy autót, és vámmentesen hazahozhatja.				
Elutazhatunk a családdal Olaszországba nyaralni.				
Ha Berlinben vállalom munkát, ott is elhelyezhetem a bankban a pénzemem.				
Tanulhatok az Amszterdami Egyetemen.				
A szüleim a házunkat Erdélyből érkező ácsokkal építtetik.				
A barátom SMS-t küld a csoporttársainak Csehországba.				
A szüleim számítógépet rendeltek interneten keresztül Ausztriából.				
Ha szakmát szereztem Magyarországon, munkát vállalhatok Franciaországban is.				

2. Menjek, vagy ne menjek?

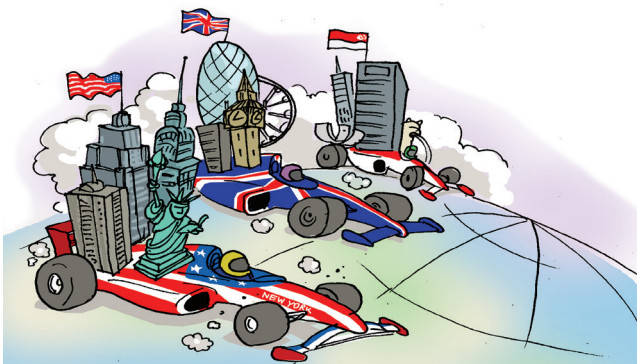
Tegyük fel, hogy egy európai uniós országban szeretnéd folytatni a tanulmányaidat a középiskola befejezése után. A szüleid bizonytalanok. Gyűjtsd össze egy lapon, hogy mi szól a terveid mellett és ellen!

Itt találsz információt: <http://europa.eu>

3. Globális városok

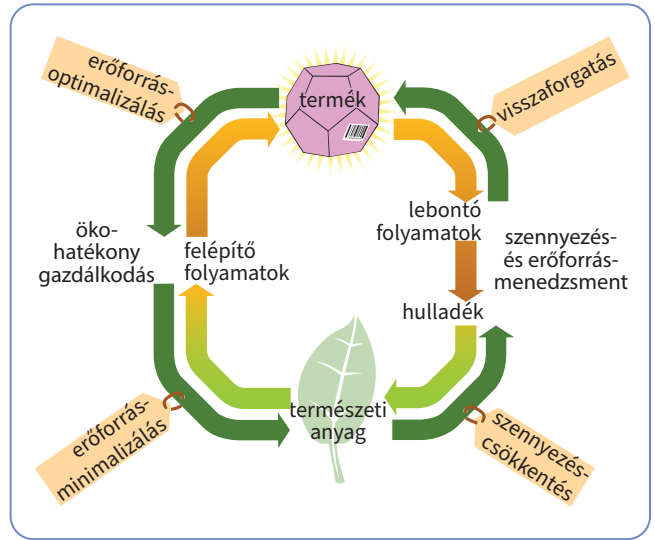
A magterület mely városainak van irányító szerepe a világban is? Elemezd a karikatúrát!

4. Környezetipar

Készíts listát a környezetipar ágairól! Írj mindegyik mellé jellegzetes termékeket!

Válassz ki egy neves uniós környezetipari terméket, és mutasd be azon keresztül a környezetipar szerepét!

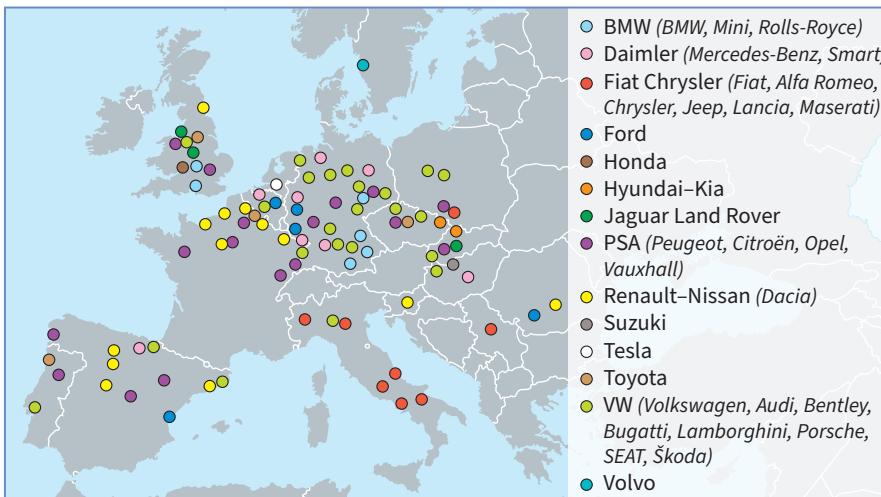

5. Autóipar

a Az autóipari és az információs technológiai cégek (alkatrészgyártók, szállítók, összeszerelők, szolgáltatók) között együttműködés alakult ki. Miért?

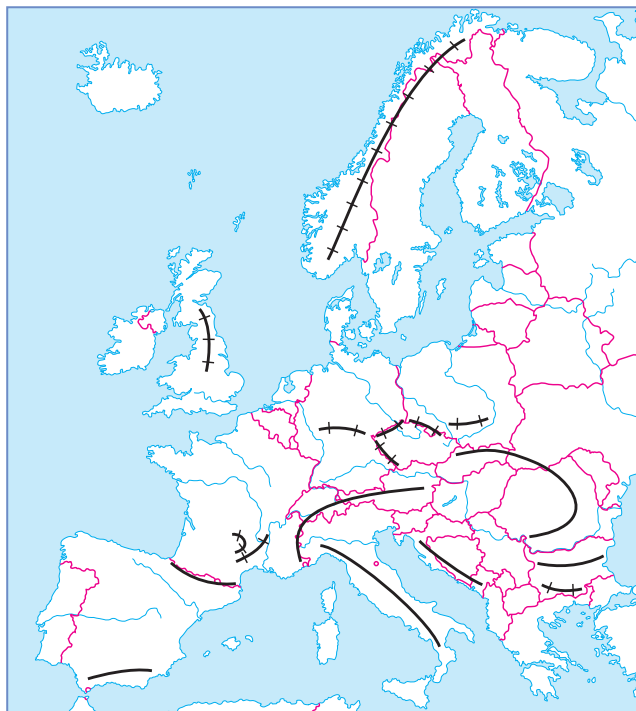

b Magyarázd meg az autóipari cégek földrajzi elhelyezkedését (goo.gl/jHM72y)!

6. Az ipar szerkezeti átalakulása és térbeli átrendeződése

- a Az európai fejlett országok további gazdasági gyarodásának korai szakasza az ipari forradalom időszakához köthető. Jelöld a térképen a tankönyv és az atlaszod segítségével ezeket az iparvidékeket! Jelöld a térképen a főbb kőszén- és vasérclelőhelyeket és a hozzájuk kapcsolódó vaskohászat központjait!
- b Milyen összefüggést látsz a bányászat földrajzi elhelyezkedése és a geológiai szerkezet között?

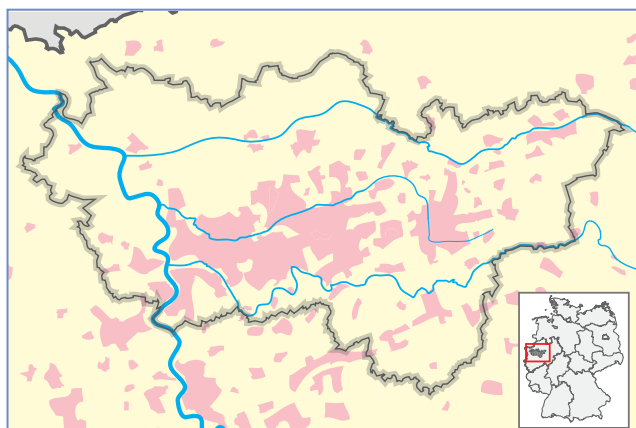

- c Jelöld a térképen a kohászat főbb központjait! Jelöld be a térképen a felsorolt kikötővárosokat! Le Havre, Marseille, Bréma, Hamburg
- d Mely gazdasági és környezeti tényezők tették lehetővé a feldolgozóüzemek kitelepítését a fejlődő országokba?

- e Miért nevezik az itteni iparágakat „kéményes” iparnak? _____

7. Hasonlítsd össze!

- a Jelöld a térképen a Rajna és a Ruhr folyót!
- b A megállapításokat kapcsold a Ruhr-vidéki városokhoz! Jelöld a városokat a térkép vázlatba! Írd melléjük a városok kezdőbetűjét!
1. A legnagyobb európai folyami kikötő: _____
 2. Itt van az Opel autógyártó cég központja: _____
 3. Ebben a városban van a német vegyipar óriásának, a Bayer cégnek és a Fordnak az európai központja: _____

4. 2010-ben Európa kulturális fővárosa volt: _____

5. Iparának két fő ága az elektroacél-gyártás és nehézipar: _____

- c Az iparvidék területe 4435 km², népessége 5,3 millió fő. Számítsd ki a népsűrűségét! _____ fő/km²
- d Az iparvidék átalakulásának egyik fontos jellemzője a fenntarthatóság, a korábbi környezeti károk elhárítása és a táj helyreállítása. Hogyan nevezzük ezt a tevékenységet? _____

8. Hasonlítsd össze!

A két ország földrajzának rövid bemutatását a táblázat kitöltésével kezd!

Ausztria	Bemutatósi szempontok	Svájc
	terület (km ²)	
	népesség (fő)	
	népsűrűség (fő/km ²)	
	anyanyelv, nemzetiségi nyelv	
	államforma	
	nemzetközi státus	
	nemzetközi szervezeti tagság	
	főváros	

9. Országon belüli fejlettségi különbségek

Olaszországban az északi és a déli területek között, Spanyolországban az ország központi területei és a partvidék között alakult ki gazdasági fejlettségi különbség. Milyen fejlődési lehetőségek állnak az elmaradott területek előtt?

Spanyolország központi része	Dél-Olaszország

10. Hajóval Dél-Európa körül

- a Tétélezzük fel, hogy egy földközi-tengeri utazáson veszel részt! A hajóra Velencében szállsz fel. A hajóúton minél több várost szeretnél megismerni. Az út végállomása Gibraltár kikötője. Jelöld be az útvonalat! Írd be a hajóút során érintett kikötők nevét a térképre!

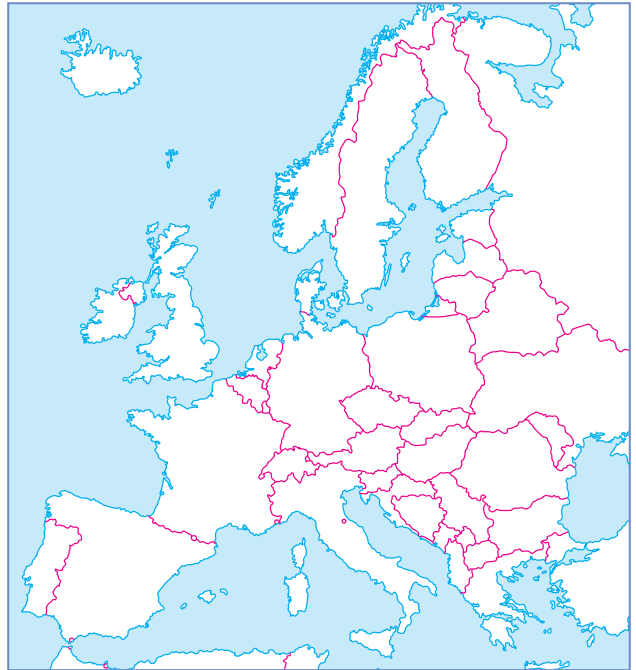
- b Azt tapasztalod, hogy a kikötővárosokban igen sok a turista. Hogyan terheli a környezetet az idegenforgalom a mediterrán területek városai-ban?

2.

A kék banántól a félperifériák felé

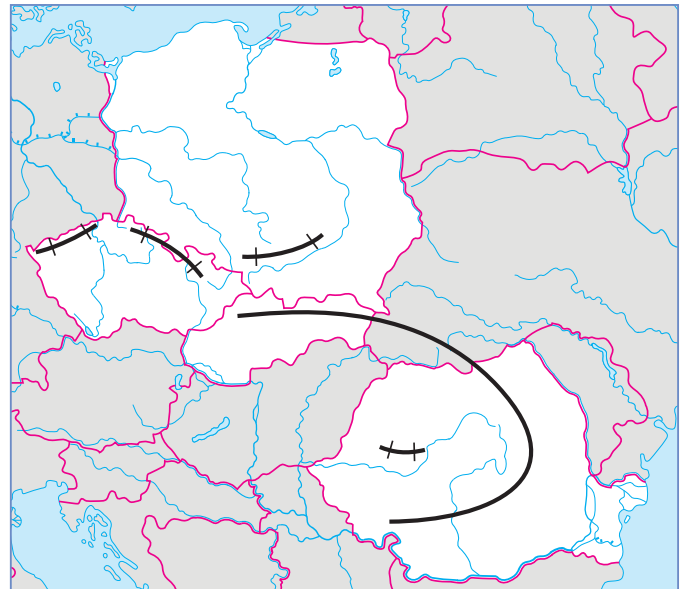
1. Irány az Európai Unió!

- a Írd az EU-országok kezdőbetűjét a térképre!
- b Színezd pirosra a térképvázlaton az integrációba felvett volt szocialista országokat!

2. Kelet-Közép-Európa és Délkelet-Európa tájai

- a Jelöld a térképen a négy ország főbb tájait a számok beírásával!
 1. Lengyel-alföld
 2. Erdélyi-medence
 3. Román-alföld
 4. Cseh-medence
 5. Morva-medence
 6. Lengyel-középhegység
 7. Érchegység
 8. Kárpátok
 9. Erdélyi-középhegység
 10. Szudéták
- b Írd a táblázatba a tájak sorszámát kialakulásuk fő földtörténeti idejéhez! Nevezd meg a főbb ásványkincseket, energiahordozókat is!

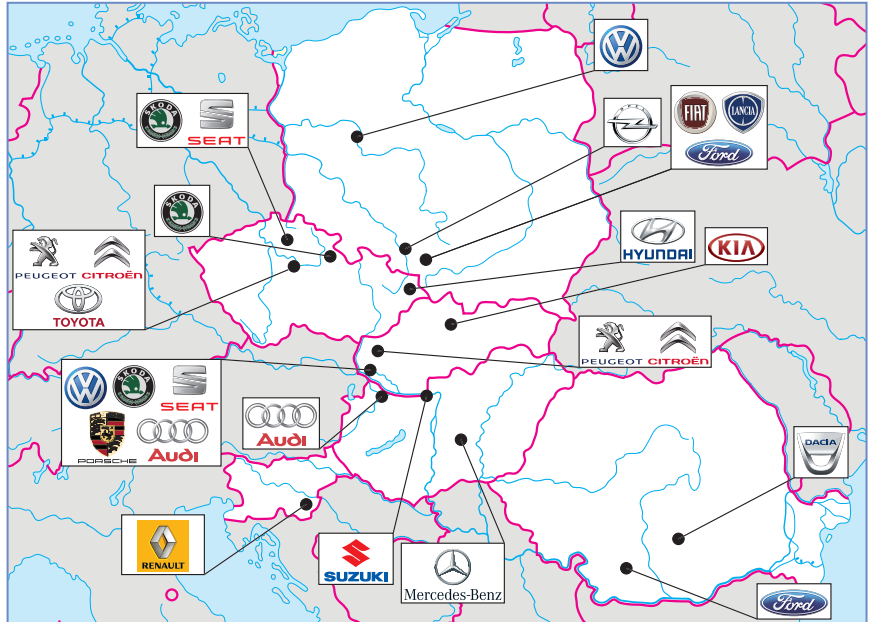
Földtörténeti idő	A táj sorszáma	Ásványkincs, energiahordozó
Óidő		
Középidő		
Újidő		

- c Írd a térképvázlatba a négy ország jelentősebb folyóinak a kezdőbetűjét!

3. Személygépkocsi-gyártás

a A térkép a kelet-közép-európai régió legfontosabb autógyárainak elhelyezkedését mutatja. Írd a térképre a települések nevét, ahol a gyárak működnek!

b Mely telepítő tényezők és gazdaságpolitikai lépések vonzották a térségbe az autógyártó transznacionális vállalatokat?

4. Hasonlítsd össze!

Biztosan többen jártatok már turistaként a térség országaiban. Készítsetek az általatok készített fotókból képes beszámolót!

Gyűjtsd össze a térség országainak turisztikai vonzerőit! Jelöld ezeket a térképen!

5. Az idegenforgalom segíti a gazdaságot

Milyen szerepet játszik az idegenforgalom a térség országainak gazdasági életében? Gyűjtsd össze a fejlődést segítő és gátló tényezőket! Vitassátok meg!

+

-

3.

Az ázsiai gazdasági erőtér

Államforma: _____

Fizetőeszköz: _____

Japán szavak: _____

1. A Japán-szigetek

Japán természetföldrajzi jellemzőivel már általános iskolában megismerkedtetek.

Végezzétek el az ismétlő feladatokat!

- a) Hogyan alakultak ki a szigetek? Rajzold a térképvázlatba a Japán-szigetek kialakulásának folyamatát! Jelöld a kőzetlemezeket és a mozgásuk irányát! Milyen típusú lemezmozgás zajlik itt?

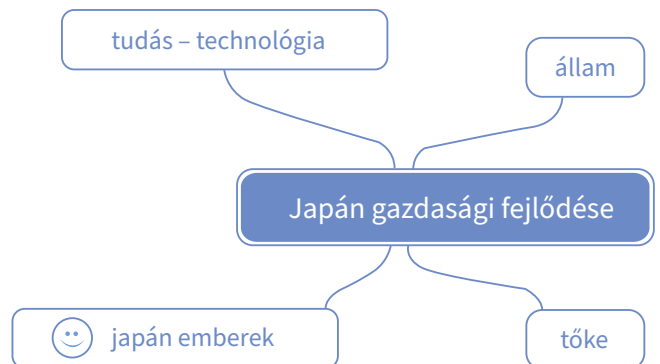
- Rajzold a térképre a hegységrendszer vonulatát! Jelöld piros csillaggal a japánok „szent hegyét”!

Melyek a vulkánosság természeti következményei? Írj legalább kettőt!

- b) Írd a térképvázlatba a határoló tengerek és óceán nevét!
- c) Nevezd meg a négy fő szigetet északról délre haladva!

2. Japán gazdasági fejlődése

- a) A gazdasági fejlődés négy fontos elemét tüntettük fel a gondolattérképen. Szerkeszd tovább az ábrát újabb alágak beírásával!
- b) Az ábra kiegészítése után ismertesd a folyamatot!

3. Szűkös természeti erőforrások

- a) Olvasd le az atlasz Japánt bemutató térképlapjáról és sorold fel a szigetország természeti erőforrásait! Minél többféle erőforrásra gondolj!

b Mivel magyarázható, hogy csak ilyen kevés alapvető fontosságú erőforrással rendelkeznek?

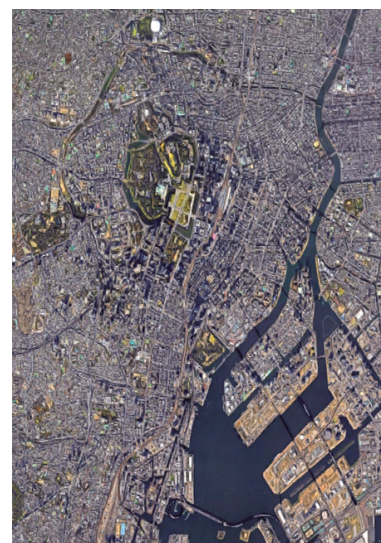
c Hogyan oldja meg az ország a természeti erőforrások szűkössége miatt felmerülő problémákat?

4. A Tokiói-öböl

Hasonlítsd össze a Tokiói-öbölről 1896-ban készített német térképet a 2015-ben készített műholdfelvétellel!

Milyen változást veszel észre?

Mi az oka a változásnak?

5. Öregedő népesség

A szemelvény elolvasása után válaszolj a kérdésekre!

■ Sehol máshol nem öregszik és zsugorodik gyorsabban a népesség. Ha ez a „demográfiai végjáték” fékezetlenül folytatódik, az ország az elkövetkezendő 50 évben elveszíti lakosságának egyharmadát. Akkor majd minden csecsemőre jut egy százéves, amely már ma is a leggyorsabban növekvő korcsoport.

Miért alacsony a születések száma? _____

Mi az oka az idős korosztály magas arányának? _____

Milyen gazdasági következményei vannak a népesség elöregedésének? _____

6. Egyenetlen népességeloszlás

a Színezd az ország legsűrűbben lakott területét a térképen (52. oldal)!

b Jelöld az 1. feladat térképén a japán ipar főbb körzeteit és azok városait! Írd a vonalra a körzetek főbb iparágait!

Magterület: Tokió – Kavaszaki – Jokohama _____

Oszaka – Nagoja – Kobe – Kiotó _____

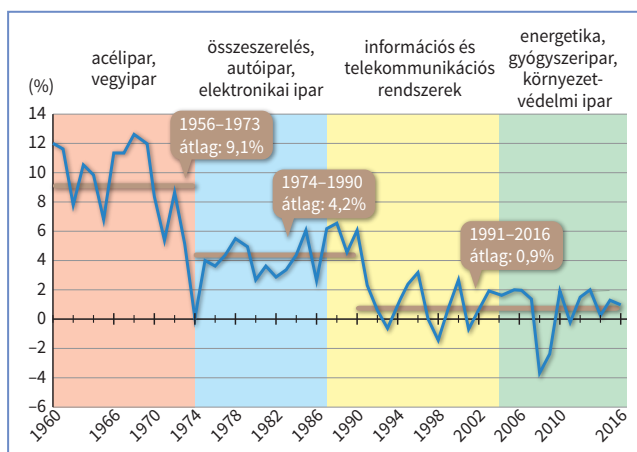
7. Közlekedés

- Keresd meg az atlaszban a három legnagyobb japán kikötőt! Jelöld a térképvázlatban!
- Keress képet az interneten a leghosszabb japán alagútról!
- Alkossatok párokat! Gyűjtsétek össze a japán közlekedés fejlettségének szükségességét magyarázó tényezőket!

8. A gazdasági fejlődés szakaszai

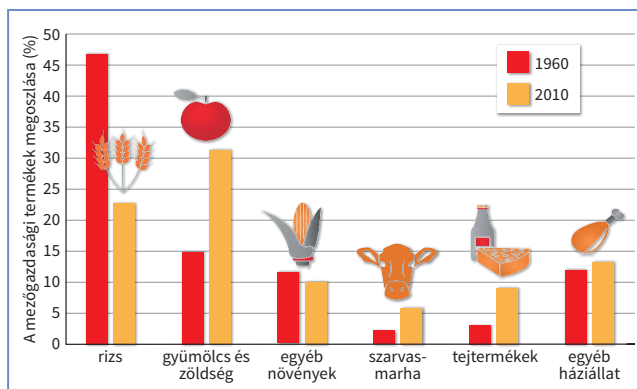
- Mely gazdasági ágakon alapult az egyes fejlődési szakaszok gazdasága?

- Melyek voltak az ipari fejlődés fő szakaszai?

9. A táplálkozási szokások megváltozása

Milyen hatással volt a táplálkozási szokások átalakulása a mezőgazdasági termelésre?

10. Korszakkváltás Japán nyomdokain

Egészítsd ki a táblázatot a különböző időszakban belépő országok nevének beírásával a tankönyv 84–87. oldala alapján!

A kivitel bővítésének fő tényezői	1960 körül	1970 körül	1980 körül	1990 körül	Napjainkban
Tőkekivitel, új kutatási eredmények, kvaterner szektor				Japán	
Nagy szaktudást igénylő, csúcstechnológiai termékek (számítógép, alkatrészeik, szórakoztatóelektronika, gépkocsi, gyógyszer stb.)			Japán	Tajvan Szingapúr Hongkong Dél-Korea	
Beruházás- és nyersanyagigényes termékek		Japán	Tajvan Szingapúr Hongkong Dél-Korea	Malajzia Thaiföld Indonézia Fülöp-szigetek	
Sok olcsó munkaerőt kívánó, egyszerű iparcikkek előállítására, pl. textil, konfekció, játék	Japán				

11. Az első és második vonalban

Hasonlítsd össze a táblázat országainak földrajzi elhelyezkedését, természeti adottságait és ásványkincs-vagyonát! A táblázat csak egy minta, dolgozz a füzetedben!

	Dél-Korea	Tajvan	Hongkong	Szingapúr	Thaiföld	Malajzia	Indonézia	Fülöp-szigetek
Földrajzi elhelyezkedés								
Természeti adottságok								
Ásványkincsek								

12. Ismerkedjünk Szingapúrral!

Népessége: 5,85 millió fő (2018)
Területe: 716,1 km²

b A szingapúriak büszkén nevezik országukat „Oroszlánországnak”. Támaszd alá földrajzi-gazdasági érvekkel, hogy ez az elnevezés ma is indokolt!

a Számítsd ki az ország népsűrűségét!

13. A fejlődési hullámok országainak közös jellemzői

a Melyik országcsoporthoz kötnéd a rajzot? Indokold is meg!

Országok:

Indoklás:

b A második hullámban iparosodó országok gazdasági fejlődésében fontos szerepe van a kitermelő iparágaknak. Az atlaszod segítségével gyűjtsd ki a táblázatba a főbb bányászott ásványkincseket és energiahordozókat!

Ország	Iparvidék	Ipari központok

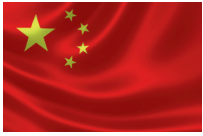
c Nézzétek meg az osztályban a telefonotokon, a pulóvereteken, a laptopotokon a „Made in ...” felirat folytatását!

Melyik hullámhoz tartozó országok nevét olvashatjátok a leggyakrabban? _____

Mi ennek a földrajzi magyarázata? _____

4.

Az új világgazdasági hatalom: Kína

Államforma: _____

Fizetőeszköz: _____

Kínai szavak: _____

1. Természeti adottságok

Általános iskolai tanulmányaid során már megismerted Kína természeti viszonyait, főbb tájait és városait. Végezd el a feladatokat!

a Jelöld be a térképen a Kínát határoló tengereket és a felsorolt tájakat! A hegyeket a csapásirányuknak megfelelő vonallal, a területeket körvonalukkal jelöld!

A Kínai-alföld	B Himalája
C Góbi-sivatag	D Dél-kínai-hegyvidék
E Tien-san	F Tibet
G Takla-Makán	H Mandzsu-medence

b Írd be a térképre Kína nagy folyóinak a nevét!

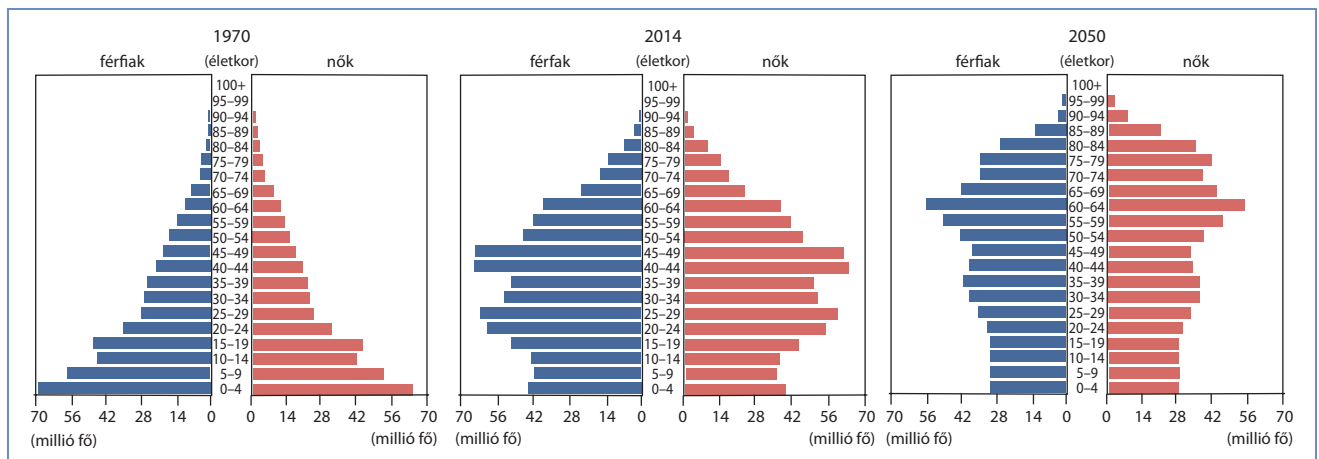
c A tengerszint feletti magasság alapján kétféle Kínáról beszélünk. Egy átlóval válaszd el a két területet!

d Melyik szélrendszernek van meghatározó szerepe Kína partvidéki területeinek éghajlatában?

Jelöld be a szélrendszer irányát a nyári és a téli időszakban!

2. Kína népessége

Mutasd be a népesség alakulását a korfák alapján!

a A demográfiai átmenet melyik szakaszához kapcsolod a kínai népességet a különböző időszakokban?

1970		2014		2050	
------	--	------	--	------	--

b Melyik időszakhoz kötöd az alábbi folyamatokat, fogalmakat?

Demográfiai robbanás: _____

Beavatkozás a népesedés számának alakulásába adminisztratív eszközökkel: _____

Öregedő társadalom: _____

c Mit üzen az 1986-ból származó kínai plakát?

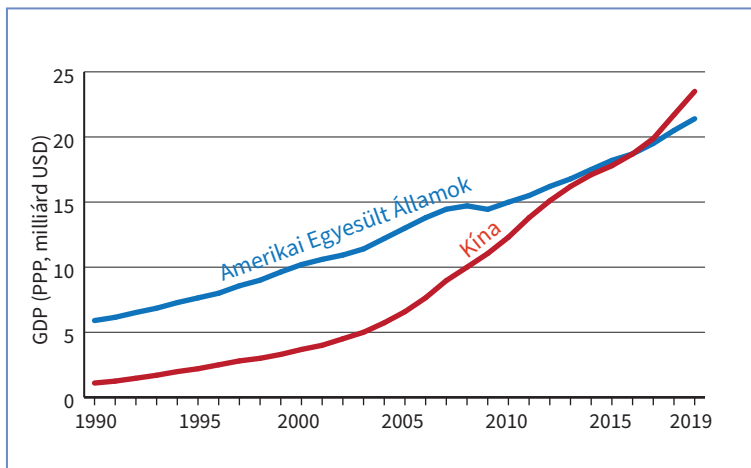
3. A kétarcú kínai mezőgazdaság

Rajzoltunk egy téglalapot, amely Kína területét jelképezi. Vágd ketté egy átlóval arányosan, hogy az Magas- és az Alacsony-Kínát jelölje! Készíts vázlatot a két területen a kínai mezőgazdaság természeti alapjairól, főbb terméneiről és a gazdálkodás módjáról!

4. A kínai korszakváltás küszöbén

- a) Elemezd a grafikont!

Főbb megállapításaim:

- b) Miért állítják az elemzők, hogy világgazdasági korszakváltás következik?

5. Made in China

- a) Milyen termékek adják a kínai kivitel főbb csoportjait? Milyen termékekkel találkozol vásárlóként?

- b) A kínai gazdaság működőtőke-kivitele jelentős. Nézz utána, hogy milyen kínai gazdasági befektetések valósultak meg az elmúlt évben Magyarországon!

6. Kínai mindennapok

Láthatjátok, hogy már a szerelem jele is teljesen más Kínában, mint Európában. Gyűjtsetek érdekes kínai szokásokat, gasztronómiai, turisztikai érdekességeket e távoli országgal kapcsolatban.

5.

Egyedi fejlődési utak Délnyugat-Ázsiában

1. Szerkezet és domborzat

Elevenítsd fel az atlasz térképeivel a Délnyugat-Ázsiával kapcsolatos természetföldrajzi ismereteidet!

a Egészítsd ki a szöveget, és írd a számokat a térképvázlat megfelelő helyére! Határai:

1. Északon a _____ -tenger
2. _____ -tenger
3. _____ (hegység)
4. Keleten az _____ folyó
5. Délen a _____ -öböl
6. Nyugaton a _____ -tenger
7. _____ -csatorna

b Írd a tájak sorszámát a megfelelő fogalom után!
Tájak: 1. Mezopotámiai-alföld, 2. Arab-tábla, 3. Kaukázus, 4. Szulejmán-hegység, 5. Anatóliai-fennsík, 6. Kis-Ázsia peremhegységei

ősföld		gyűrthegység		alföld	
--------	--	--------------	--	--------	--

2. Országok és városok

a Jelöld a térképvázlatba DNy-Ázsia főbb országait és azok fővárosát!

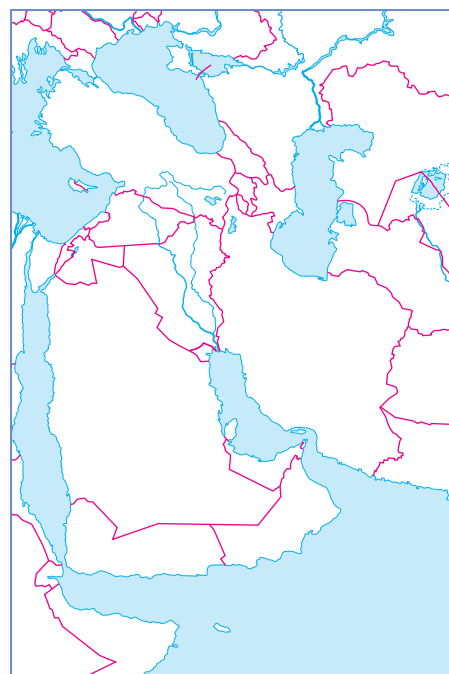
b A térség két fontos városa Jeruzsálem és Mekka. Jelöld a térképen! Mi a közös a két városban? Indokold!

Közös: _____

Indoklás: _____

3. Olajországok

A Perzsa-öböl menti országok kis népességű, de nagy olajjövedelemmel rendelkező országok. Nézz utána, hogy mire használják fel a kőolaj-kitermelésből származó hasznot!

6.

Az amerikai gazdasági erőtér

1. Az Amerikai Egyesült Államok természeti földrajza

- a) Mióta ábrázolják az európai térképek Amerikát? _____ Mi az oka? _____
- b) Határozd meg Észak-Amerika földrajzi helyzetét! Írd be a határait a térképvázlatba!
- c) Az atlaszod és eddigi tanulmányaid segítségével töltsd ki a táblázatot! Írd a tájak nevét a térképvázlatba!

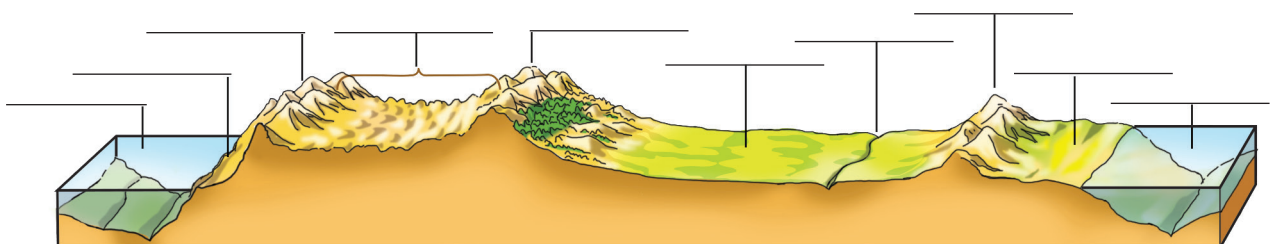

- d) Nevezd meg a térképvázlatban nyíllal jelölt folyókat!
- e) Hogyan keletkeztek a kontinens legnagyobb tavai?

Nevez meg néhányat!

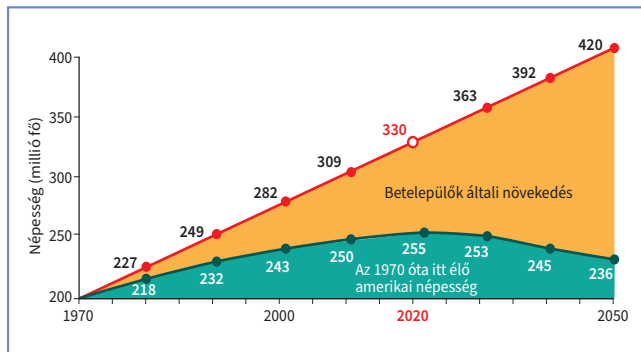
Észak-Amerika tájai (Jelöld a térképen különböző színekkel!)	A képződés fő időszaka	Hogyan keletkezett?	Milyen a felszíne?	Fontosabb ásványkincsei (Rajzold a jelüket a térképvázlatba!)	Mely iparágnak volt telepítő tényezője?
	ős- és előidő				
	óidő				
	középidő				
	újidő				

- f) Tégy képzeletbeli utazást! Indulj el az Atlanti-óceán partvidékéről, és szeld át a kontinenst! Nevezd meg az út során érintett területeket, tájakat, óceánokat! A szelvény az é. sz. 35° mentén készült.

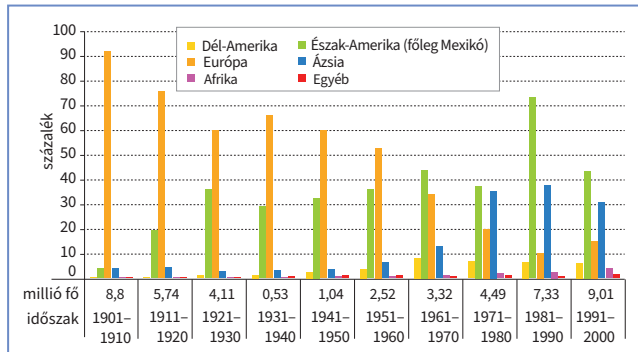

2. Az USA népessége

Gyűjtsd össze az Amerikai Egyesült Államok népességének jellemzőit a diagramok alapján!

Az USA demográfiai jellemzői

Az USA-ba bevándorlók száma és származási helyük (%)

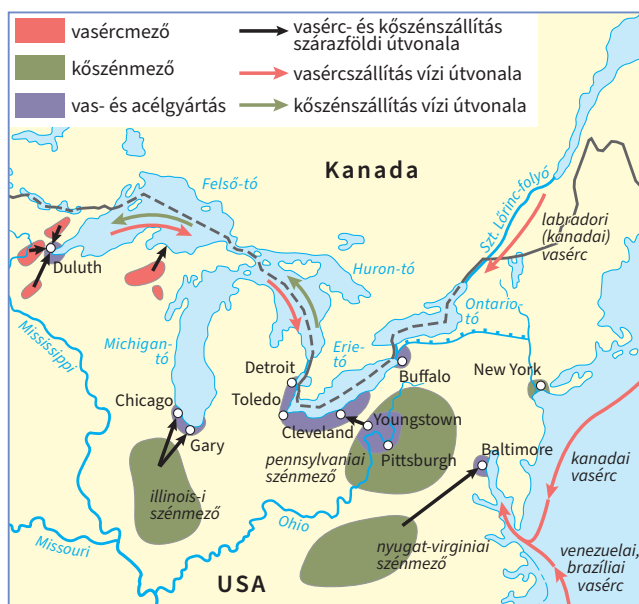
a Milyen tendencia jellemzi a népesség számának alakulását?

b Mely két tényezőtől függ a természetes szaporodás?

c Hasonlítsd össze az USA természetes szaporodását néhány fejlett országgal!

d Nevezd meg azt a két alapvető okot, amely meghatározza az USA népességszámának változását!

3. A Nagy-tavak vidéke iparának telepítő tényezői

Energiahordozó:

Hol?

Érc:

Hol?

Szállítás:

Szállítás:

Iparág:

Hol?

4. Mezőgazdaság

a) Melyek Észak-Amerika mezőgazdaságának kedvező és kedvezőtlen természeti adottságai?

Kedvező

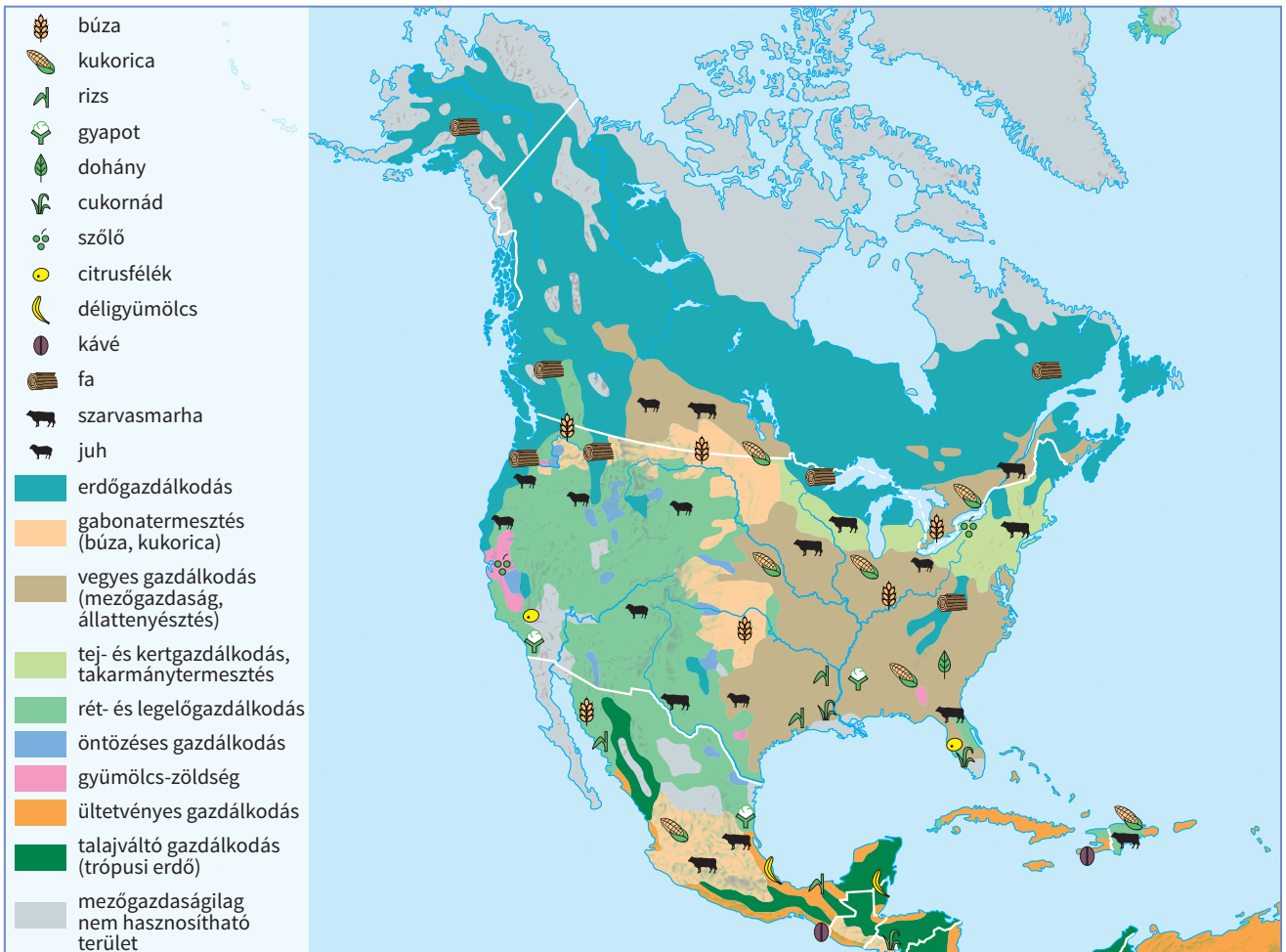
Kedvezőtlen

b) Melyek a térség országainak mezőgazdasága közötti hasonlóságok és különbségek?

Hasonlóságok

Különbségek

c) Mely természeti és társadalmi tényezők határozzák meg a mezőgazdaság térbeli elhelyezkedését? Használd az alábbi térképet és az atlaszt!

5. Latin-Amerika térségei

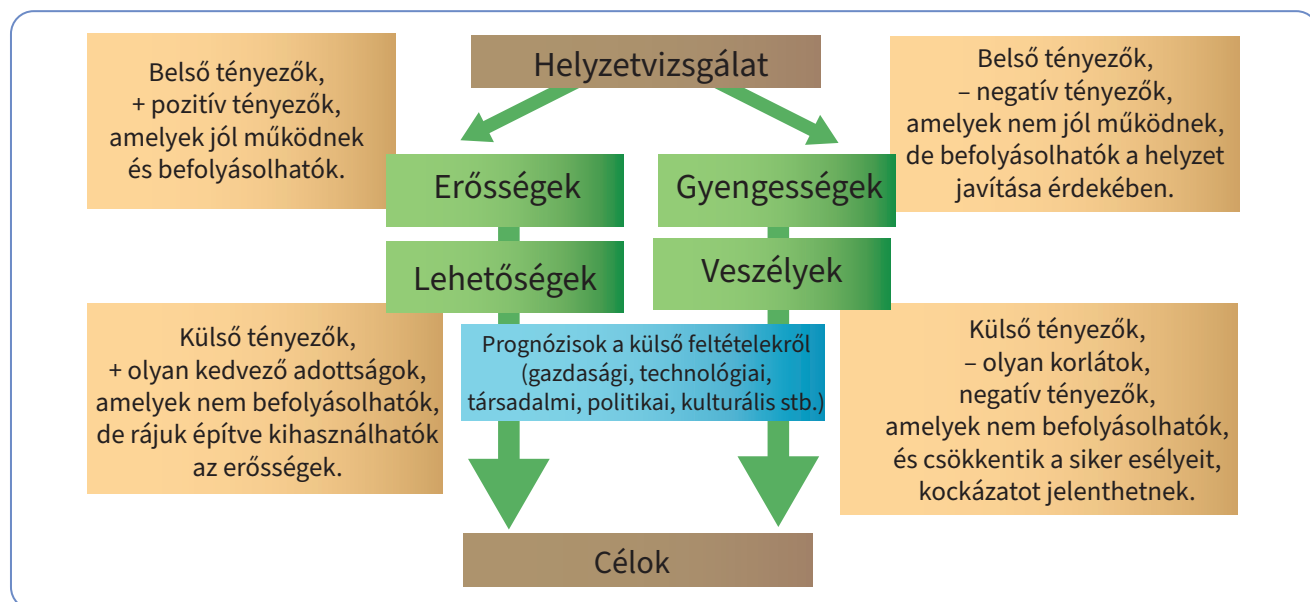
Latin-Amerika országait földrajzi elhelyezkedés alapján is csoportosíthatjuk. Jelöld a térképen az egyes térségek országait a táblázatnak megfelelő színnel! Írd az országnevek kezdőbetűjét a térképre!

Latin-Amerika országai	
<p>Észak-Amerika</p> <p>Mexikó (és az USA déli spanyol ajkú államai)</p>	<p>Közép-Amerika</p> <p>Costa Rica El Salvador Guatemala Honduras Nicaragua Panama</p>
<p>Karib-térség</p> <p>Dominikai Köztársaság Kuba Puerto Rico (USA)</p>	<p>Dél-Amerika</p> <p>Argentína Bolívia Brazília (portugál) Ecuador Francia Guyana (francia) Kolumbia Paraguay Peru Uruguay Venezuela</p>

6. Miért ilyen a gazdaság?

Mutassátok be Latin-Amerika erősségeit és gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit az ábra szempontjainak megfelelően! Jegyzeteket a füzetben készíts!

7.

Afrikai nehézségek és lehetőségek

1. Afrika megismerése

Egy turista útitervet dolgoz ki Afrika megismerésére. Célja, hogy minél több tájat érintve utazza be a kontinenst. A nagy távolságok miatt az utazás során egy kis sportrepülővel utazik. A feladatod az útvonal rögzítése a térképen, és a jellegzetes tájak bemutatása!

1. útvonal: Tanger–Fokváros

Tájak: _____

2. útvonal: Fokváros–Dzsibuti

Tájak: _____

Ezen az útvonalon átrepülve keleti irányban láthatja Afrika legmagasabb pontját, amely _____ m.

Repülés közben elgondolkodott, hogy több ezer év múlva itt akár hullámozó óceánt is láthat az erre utazó.

Milyen magyarázatot adnál erre a feltételezésre? Jelöld a magyarázatot a térképen!

3. útvonal: Dzsibuti–Dakar

Félúton egy részben kiszáradt, de egykor hatalmas tó fölött járt, és próbált magyarázatot találni a jelenségre.

A tó neve: _____ A mostani állapotának oka: _____

A repülő turistát lenyűgözte Afrika éghajlatának sokszínűsége. Jelöld be a vonalra az első út során érintett földrajzi övezeteket és öveket a tájolás szerint!

É ← _____ → D

Írd a térképre az utazás során látott afrikai folyók és tavak nevének kezdőbetűjét!

2. Gyarmatosított földrész

- a Afrika története egészen a 20. század utolsó harmadáig összefonódik a gyarmatosítás történetével. Keresz „bizonyítékokat” Afrika térképén a gyarmati múltira!

b Írd a táblázatba az afrikai területeket gyarmatosító országokat!

Gyarmatosító ország		Gyarmat
		

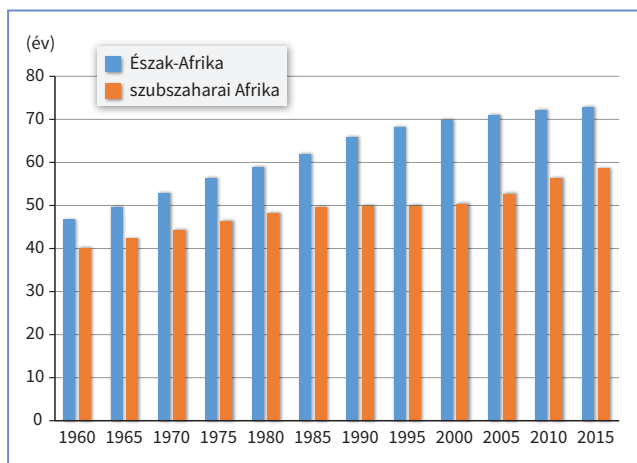
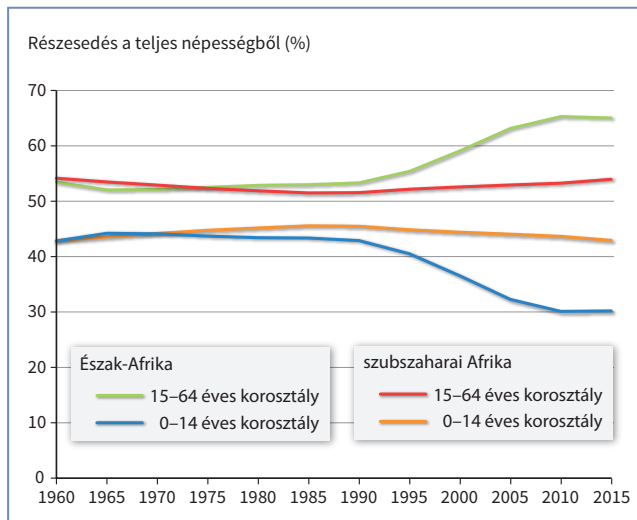
3. Demográfiai problémák

a Hasonlítsd össze Észak-Afrika és a szubszaharai Afrika népességének korösszetételét!

b Mi a különbség magyarázata?

c Hasonlítsd össze Észak-Afrika és a szubszaharai Afrika népességének születéskor várható élettartamát!

d Mi a különbség magyarázata?

5. Afrika gazdasága

Melyek Afrika gazdasági fejlődésének lehetőségei? Készíts gondolattérképet!

6. Afrika turizmusa

a Milyen szerepe lehet a turizmusnak Afrikában?

b Készítsétek el egy afrikai ország turisztikai reklámját! Bármilyen reklámformát választhattok (pl. óriásplakát, tévéreklám, utazási iroda programfüzete, országimázsközpont reklámja, internetes reklám).

Szavazza meg az osztály, hogy melyik a földrajzi szempontból legjobb reklám!

Két óceán találkozásánál, Afrika déli csücskében fekszik Fokváros (Cape Town), a világ egyik legszebb fekvésű városa, háttérben a Tábla-heggyel

7. Magyarok Afrikában

Afrika felfedezésében, a fehér foltok eltüntetésében fontos szerepet játszottak a magyar felfedezők, utazók, tudósok. Afrika mely részének felfedezésében vettek részt?

Utazó	Úti cél és felfedezés
Benyovszky Móric	
Magyar László	
gróf Teleki Sámuel	
Kittenberger Kálmán	
Almásy László	
Less Nándor	

8.

A BRICS-országok (forrásfeldolgozás)

Olvasd el a tankönyvi szöveget, tanulmányozd az ábrákat, és oldd meg a feladatokat!

1. A BRICS

a Keresd meg az atlasz térképein a BRICS-országokat! Nevezd meg!

b Miben hasonlítanak a tagországok?

c Miben különböznek a tagországok?

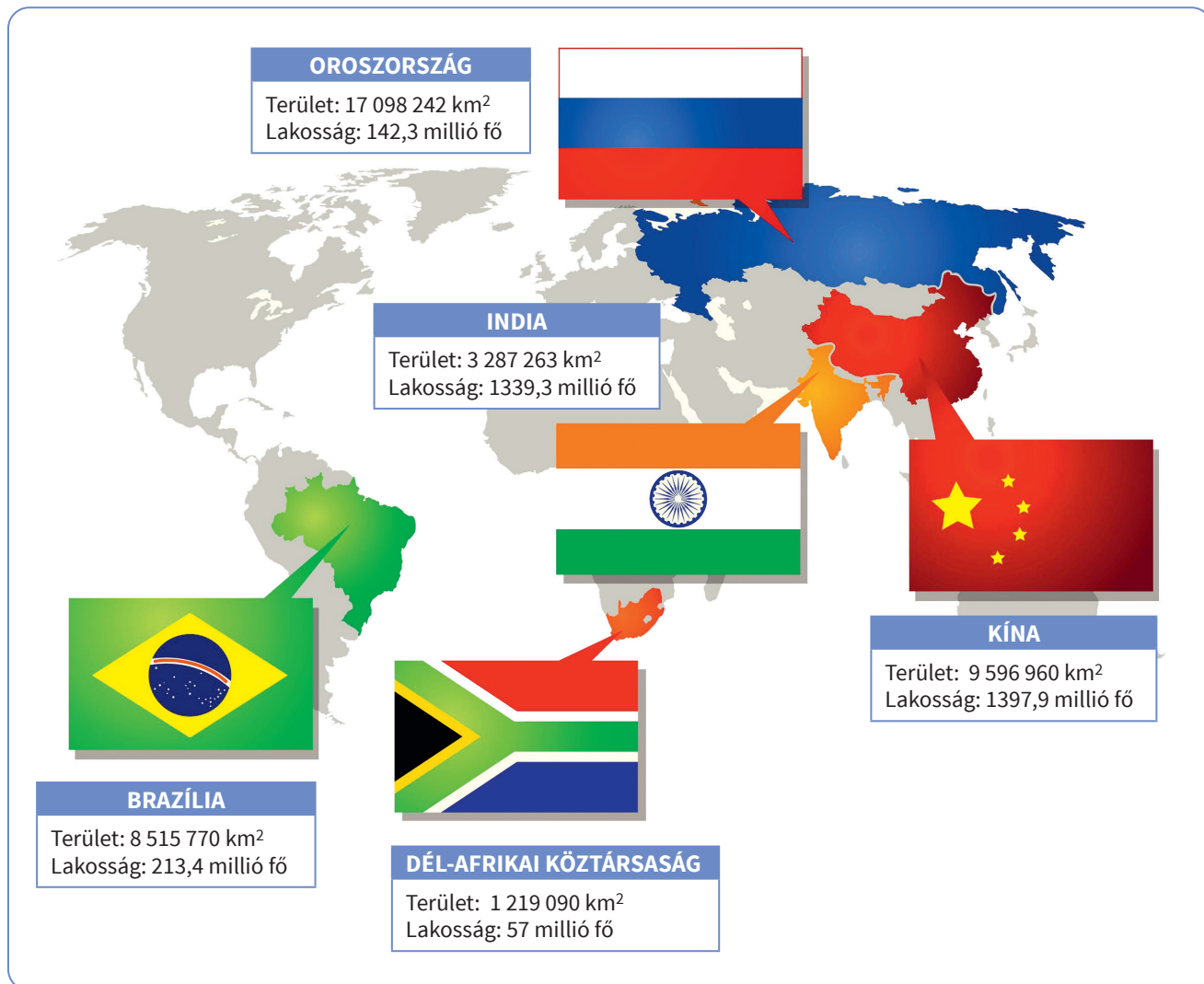
d Mi lehet a közös érdeke ennek az öt, három különböző kontinensen elterülő országnak?

e Valós ez a szövetség, vagy csupán a nemzeti érdekvédelem fóruma?

f Olvasd el a tankönyvben a Standard & Poor's Global Ratings elemzőinek összegzését, majd az adatok elemzése után érvelj az állításuk helyessége mellett, illetve ellen!

g Járj utána, hogy milyen területeken figyelhető meg együttműködés, és az milyen mélységű!

A BRICS-országok (forrásfeldolgozás)

1.

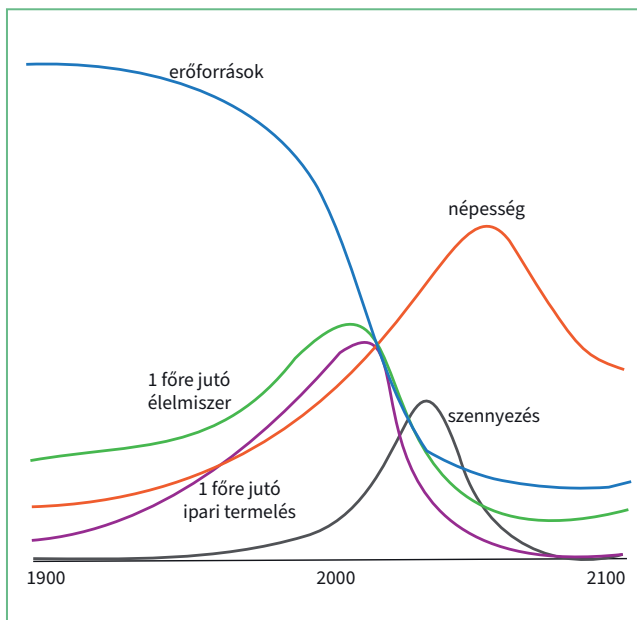
A növekedés határai

1. A növekedés határai

Az 1970-es évek elején amerikai kutatók azt vizsgálták, hogy mi történik, ha a népesedés korlátlanul folytatódik, milyen hatással van a környezetre a gazdasági növekedés, és hogyan érhető el, hogy a Föld eltartóképességét ne haladja meg bolygónk lakóinak száma. Adataikkal számítógépes modelleket készítettek, munkájukat *A növekedés határai* című könyvben publikálták.

Az eredmények heves reakciót váltottak ki: a jövőért aggódók örömmel fogadták, a gazdaságinövekedés-pártiak hevesen támadták. A könyv a Szovjetunió érdekszférájában tiltólistára került.

a Mit jelez 2100-ig a modell? Állapítsd meg az ábra alapján!

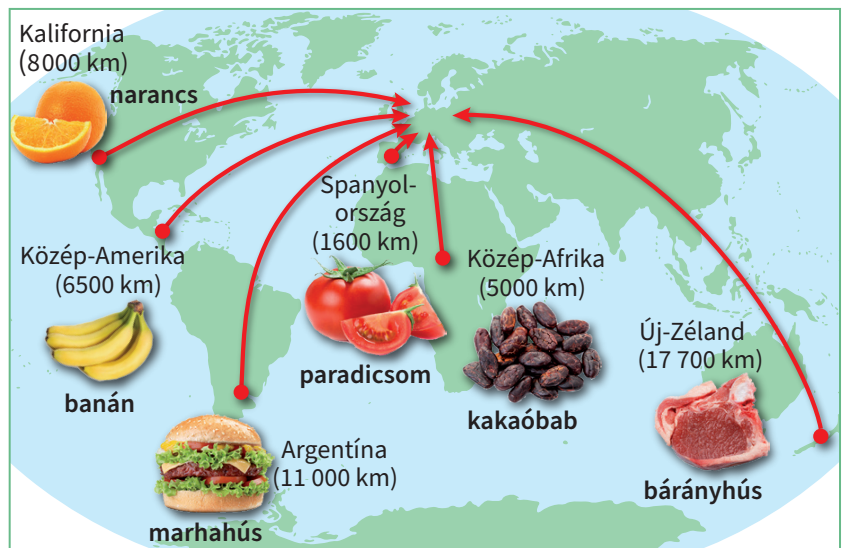
Nyersanyagok:	
Egy főre jutó élelmiszer:	
Egy főre jutó ipari termelés:	
A népesség száma:	
Környezetszennyezés:	

b Szerinted melyik tényező esetében pontos, és melyiknél pontatlan az előrejelzés?

2. Élelmiszerek távolról

Mi által terheli a környezetet a távoli tájakról származó élelmiszerek folyamatos behozatala?

Néhány, Európában is egész évben vásárolható élelmiszer származási helye

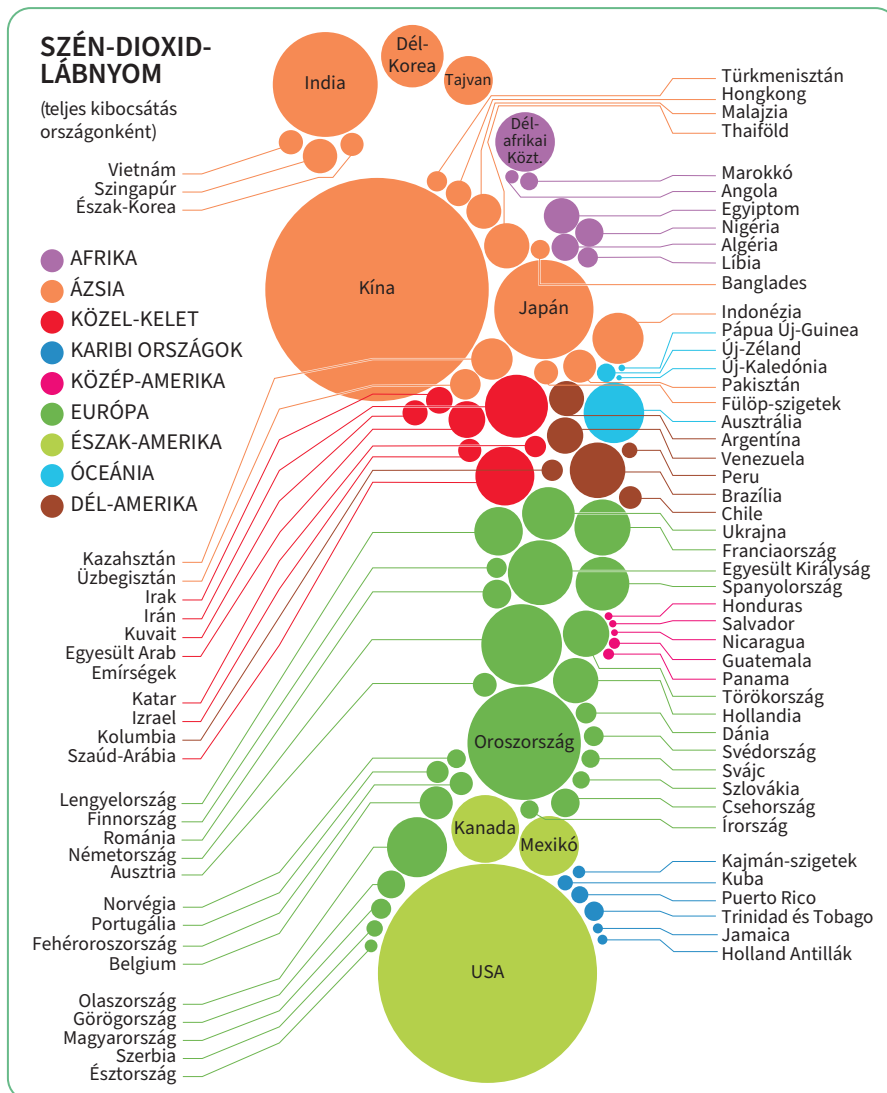

3. Szén-dioxid-lábnyom

a Határozd meg a szén-dioxid-lábnyom fogalmát az ábra alapján!

b Hasonlítsd össze a kontinensek szén-dioxid-lábnyomának nagyságát!

c Mi az oka annak, hogy ekkora különbség van egyes ázsiai országok szén-dioxid-lábnyoma között?

Szén-dioxid-lábnyom (2017)

2.

Elegendő-e a nyersanyag?

1. Olaj vagy ivóvíz?

Olvasd el a szemelvényt, majd oldd meg a feladatokat!

■ Az Egyesült Államok több szövetségi államából érkezett őslakosok tüntetnek Washingtonban a már épülő Dakota olajvezeték és a Kanadából induló, de egyelőre még csak tervezett Keystone XL olajvezeték ellen. Közben Washingtonban egy szövetségi bíró vizsgálja a dakota sziú indiánok beadványát, amelyben kérelmezik a Dakota olajvezeték építésének leállítását. A vezetékét ugyanis az Oahe-tó alatt vezetnék át, s a sziúk az ivóvízkészletük tisztasága miatt aggódnak. Az immár egy éve folyó demonstrációsorozatnak a folytatása, amelyet a sziú indiánok és az őket támogató környezetvédők folytatnak a kormányzat és az olajvállalatok ellen. A két olajvezeték ellenzői a vízkészletek és az indiánok törzsi szent helyei miatt aggódnak. A politikusok szerint az olajvezetékek építése 28 ezer új munkahelyet teremt, a vezetékek megépítésének támogatói viszont még ennél is több új munkahelyre számítanak az egyéb fejlesztéseknek köszönhetően.

A 3800 milliárd dolláros költségvetéssel épülő Dakota olajvezeték 1900 kilométer hosszú, és a palaolajban gazdag Észak-Dakotából Dél-Dakotán és Iowaán keresztül szállítja majd a nyersolajat Illinois államba. A sziúk az 1851-ben és 1888-ban a szövetségi kormánnyal kötött megállapodásra hivatkoznak, amelyek értelmében a terület az ő tulajdonuk, és a mindenkori szövetségi kormányoknak kötelezően figyelembe kell venniük az őslakosok érdekeit is. (2020)

a A nyersanyagok melyik típusába sorolható a kőolaj? Állapítsd meg a tankönyv 2.1. ábrája alapján!

b Érveljetek az őslakosok és a politikusok álláspontja mellett!

Érvek az őslakosok álláspontja mellett	Érvek a politikusok álláspontja mellett

2. Hulladék vagy szemét?

a Mi a különbség a hulladék és a szemét között?

b Párosítsd a hulladék nevét az újrahasznosítási módjával! Írd a betűjelet a hulladék neve elé!

	befőttesüveg
	használt papír
	banánhéj
	PET-palack

A	komposztálás
B	üveggyártás
C	papírgyártás
D	polárpulóver gyártása

c Melyik szemét? Jelöld X-szel a képeket!

d Sorolj fel jó tanácsokat, amelyek arra vonatkoznak, mit tehetsz tudatos vásárlóként a hulladékok mennyiségének a csökkentése érdekében!

3. Újrahasználat

■ A hulladékok keletkezésének elkerülésére jó megoldási lehetőség az újrahasználat. Az újrahasználat azt jelenti, hogy adott terméket különösebb fizikai beavatkozás nélkül ugyanarra a célra, ugyanarra a tevékenységre használunk, például az iparban alkalmazott betétdíjas csomagolás, azaz a visszaváltható üveget újratöltik. Ez kb. 40 alkalommal lehet megismételni, így az egyes csomagolóanyagok sokkal környezetkímélőbbek, mint az „egyutas” csomagolások. Ez utóbbiaknál az „egyutas”, azaz eldobható csomagolás beépül a termék árába, így drágábbá teszi azt. Ezért is érdemes visszaváltható csomagolású terméket venni!

Otthon a háztartásban is sokszor újra használhatjuk a tárgyainkat, így megnövelve élettartamukat. Például az üvegekben szörpöt vagy lekvárt tesznek el. Egyre több technikai eszközzel vesszük körbe magunkat, hogy egyszerűbbé tegyük életünket. A számítógép használatával csökkenhetne a papír felhasználása, ha csak azokat a dokumentumokat nyomtatjuk ki, amelyekre nyomtatott formában van szükségünk. A statisztikák szerint amióta számítógépet használunk, 40%-kal több papírt használunk fel. Az elromlott, de még javítható technikai eszközök, cipők, ruhadarabok élettartama meghosszabbítható, így ritkábban kell újat vásárolni.

a Mit jelent az újrahasználat?

b Mit jelent az „egyutas” csomagolás?

c Hogyan használhatunk újra otthon?

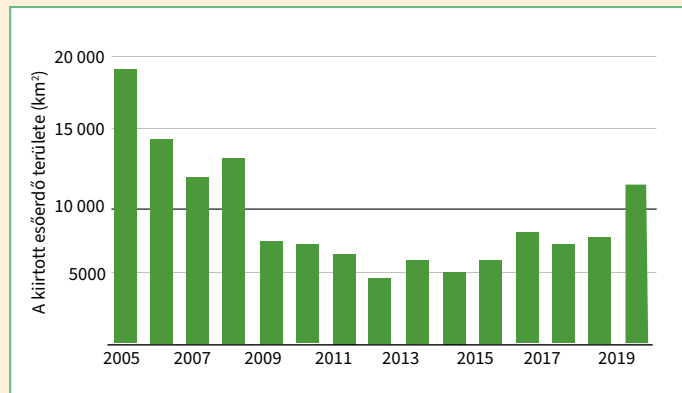
3.

Fenntartható-e?

1. A bűnös hamburger

■ Hogyan pusztítja az ön hamburgere a dél-amerikai esőerdőket?

Egy környezetvédő szervezet szerint részben az európai húsipar is felelős a dél-amerikai esőerdők fogyatkozásáért a nagy mennyiségben takarmányozási célra importált szója miatt. A Google Earth segítségével összegyűjtött műholdfelvételeken látszik, hogyan terjeszkednek lépésről lépésre a szójaültvények az esőerdők rovására. A civil szervezet tagjai argentin és paraguayi szójaültvényeket kerestek fel, hogy képeket kapjanak arról, milyen hatása van a szója-monokultúrának. A Gran Chaco mélyföldön, amely Argentína északi részétől Paraguay nyugati részéig és Dél-Bolíviáig húzódik, helyi közösségek tagjaival beszéltek. Tőlük megtudták, hogy a növényvédő szerek, amelyekkel az ültvényeket öntözik, használhatatlanná tették a vízforrásait, és megmérgezték az állataikat.

Gyűjtsd össze az okokat! _____

2. Egészséges táplálkozás

a Mi a bio- vagy ökológiai gazdálkodás?

b Lakóhelyeden vagy környékeden működik-e helyi termékeket kínáló piac? _____
Milyen termékeket kínálnak?

c Vásárláskor milyen szempontok alapján (az ár és a minőség mellett) döntesz egy élelmiszer mellett?

d Jegyezd fel, hogy mely mezőgazdasági termékeket fogyasztottál tegnap!

Közülük melyeket lehet vagy lehetett volna Magyarországon is megtermelni?

4.

Egy új ipari forradalom küszöbén?

1. Üvegházhatású gázok kibocsátója

a Milyen arányban részesedik a szekunder szektor az üvegházhatású gázok kibocsátásában? Állapítsd meg a tankönyv 4.1. ábrája alapján!

b Mely gazdasági tevékenységek juttatják a légkörbe a legtöbb üvegházhatású gázt?

c Miért kell csökkenteni ezeknek a gázoknak a kibocsátását?

2. Karbonsemlegesség

a Mi a karbonsemlegesség? Fogalmazd meg a tankönyv 123. oldalán található szemelvény alapján!

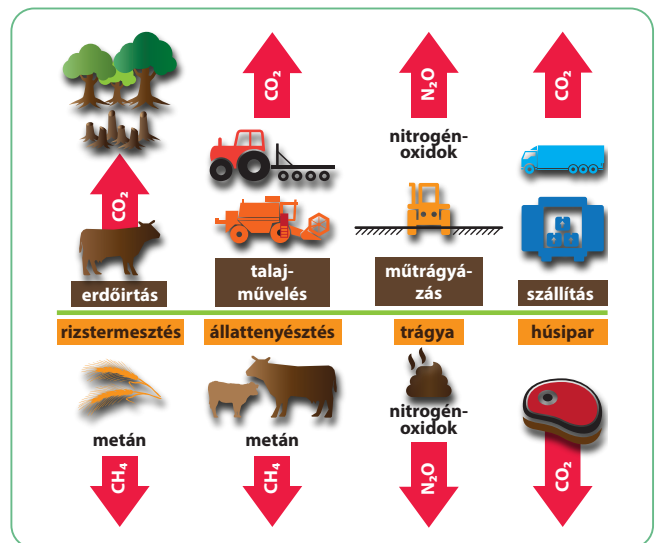
b Mi a szerepe a karbonsemlegességnek a fenntartható gazdaságban?

3. Szén-dioxid-kvóta

A tankönyvben olvashattál a kiotói egyezményben elfogadott kvótáról.

a Mi a CO₂-kvóta?

b Magyarország elad kvótát. Mire használják fel az ebből származó bevételt?

4. Élelmiszer-termelés

Állapítsd meg az ábra alapján, hogy mivel és hogyan terheli az élelmiszer előállítása és fogyasztása a környezetet!

5.

Mozgó világ

1. Hajósors

Olvasd el a szemelvényt, és válaszolj a kérdésre!

■ Egyre gyűlnek a bontásra ítélt óceánjáró turistahajók egy törökországi kikötőben. A turizmust súlyosan érintette a Covid-19-járvány, így számos hajót idő előtt leselejteztek. A leselejtezett hajókat szétbontják, majd bontás után alkatrészekenként adják el azokat. Az alkatrészeket később újra felhasználják.

Hogyan hatott a Covid-19-világjárvány a turizmusra? Gyűjtsd össze a tankönyvi szöveg alapján!

2. Vonat vagy repülő?

Hasonlítsd össze a vasúti és a légi közlekedés előnyeit és hátrányait!

	 Vasúti közlekedés	 Légi közlekedés
Előnyök		
Hátrányok		

3. Szeretném bejárni a Földet...

Értelmezd a karikatúrát és a képet! Próbálj magyarázatot találni a jelenség okaira!

A kép Rómában készült (Trevi-kút)

A jelenség okai: _____

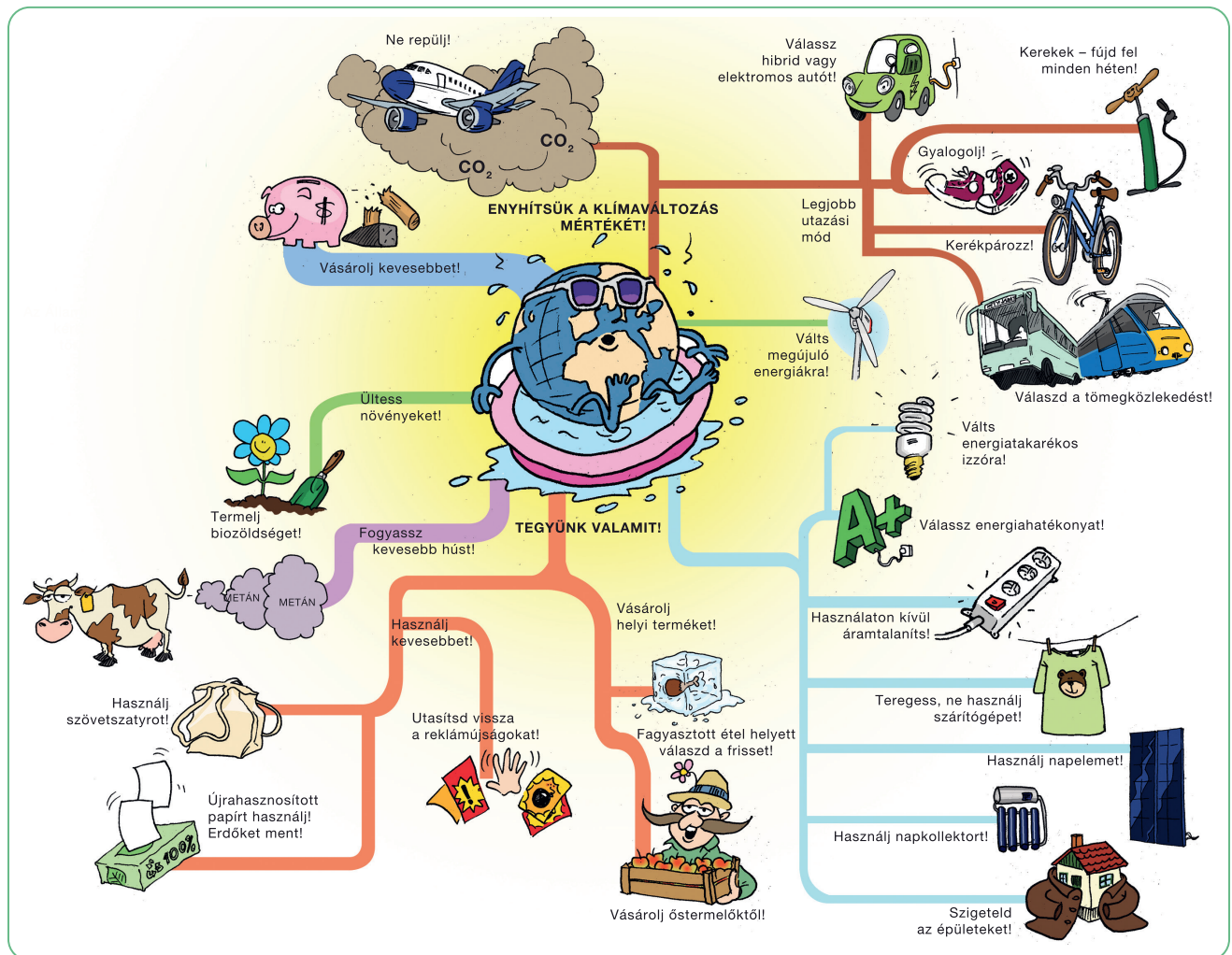
6.

Jóléttől a jólétig

1. Mit tehetünk? Mit teszünk?

Oly sok mindent tehetünk (tehetnénk) a globális környezeti krízis csökkentésének érdekében, hogy felsorolni is hosszú lenne. Egy ausztráliai szervezettől (Learning Fundamentals) származó plakát képekben mutatja be a legfontosabb, leghatékonyabb teendőinket.

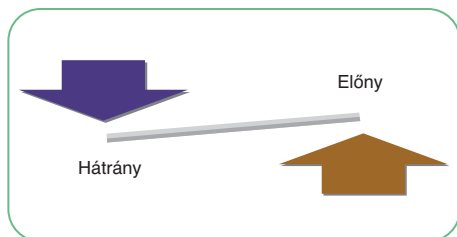
a Gondold át a gondolatterkép javaslatait! A családod és te mit tesztek meg a felsorolt javaslatok közül? Kari-kázd be a rajzon!

b Vannak még ötleteid, javaslataid a takarékoságra?

2. Online?

Egyre terjed az e-kereskedelem, amely a globalizáció egyik fontos jellemzője. Gyűjtsd össze, hogy melyek ennek a vásárlási formának az előnyei és a hátrányai!

3. Zöldre mosás

- a Olvasd el a tankönyvben a zöldre mosás (greenwashing) lényegét, majd az alábbi példákat! Keresz az interneten csomagolóanyagokat, zöldnek hirdetett eszközöket árusító oldalakat! Szerinted a termékleírások megtévesztőek vagy nem? Válaszodat indokold!

1. Amikor egyetlen tulajdonság túlhangsúlyozásával támasztják alá, hogy egy termék környezetbarát, miközben figyelmen kívül hagynak más lényeges jellemzőket. Például az újrahasznosított termékek esetében gyakran figyelmen kívül hagyják a termék előállításának energiaszükségletét, károsanyag-kibocsátását, vagy hatását a klímaváltozásra.
2. Amikor a kijelentések igazságtartalmát nehéz ellenőrizni. Például az energiatakarékos izzók hatékonyságáról nincs igazoló dokumentum vagy más meggyőző bizonyíték.
3. Amikor olyan kifejezéseket használnak, amelyek jelentése alig meghatározott, és nagy valószínűséggel félrevezeti a fogyasztót. Például a három körbemutató nyílból álló piktogram azt sugallja, hogy az áru újrahasznosított anyagból készült. De azt nem tudjuk, hogy a teljes termék, vagy csak a csomagolás. Azt sem tudjuk, hogy teljes egészében újrahasznosított anyagból készült, vagy csak kisebb mértékben.
4. Amikor a terméktájékoztatók olyan információt tartalmaznak, amelyek nem segítik a vásárlót a valódi zöld termék kiválasztásában. Például a CFC- (halogénezett szénhidrogén-)mentességet jelölő feliratok értelmetlenek és jelentés nélküliek, mert ezt az ózonpajzsra veszélyes anyagot már évtizedek óta betiltották, tehát semmilyen legális termék nem tartalmazhatja.
5. Amikor a termék zöld, azonban a vállalat szennyező. Például egy energiatakarékos izzó környezetbarát hatást kelt, ugyanakkor az előállítás, illetve a vállalat egyéb gyakorlatai esetleg környezetszennyezőek.
6. Amikor olyan képeket használnak, amelyek zöld képzeteket keltenek, noha a vállalat, a termék vagy a bemutatott folyamat maga nem jelent jelentős lépést a környezetvédelem terén.
7. Amikor olyan szakkifejezések, tudományos – vagy annak tűnő – kifejezést használnak, amelynek valóságtartalmát csak tudósok tudják ellenőrizni.

- b Jelöld X-szel azt a képet, amelyik zöldre mosást ábrázol!

7.

A robotoké a jövő?

1. 3D nyomtató?

a) Hogyan és miért alkalmazható az iparban a 3D nyomtatás? Olvasd el a szemelvényt!

■ A 3D nyomtatás lényege, hogy a gyártmányt nem a kiinduló nyersanyagból a felesleges anyagmennyiség leválasztásával állítják elő, hanem azt egy 3D nyomtatóval rétegről rétegre felépítve készítik el. A technológiai fejlődést előre jelző ipari és gazdasági elemzések radikális változásokat jeleznek előre az Ipar 4.0 technológiákon belül a 3D nyomtatás megjelenésének következményeként. A 3D nyomtatás elterjedése jelentős megtakarításokhoz vezethet. Számos termék gyártásához nem lesz szükség szerszámok készítésére, de azokban az iparágakban, ahol a 3D nyomtatást a hagyományos technológiákkal kombinálják (pl. jelenleg az autó-, a gép-, a műanyagiparban és az öntészetben), az új technológia a szerszámtervezés árát és elkészítésének idejét is jelentősen csökkentheti.

b) Melyek az előnyei és hátrányai?

Előnyök	Hátrányok

2. GMO

Látogass el a <http://www.gmoterkep.hu> internetes oldalra!

a) Mi a GMO?

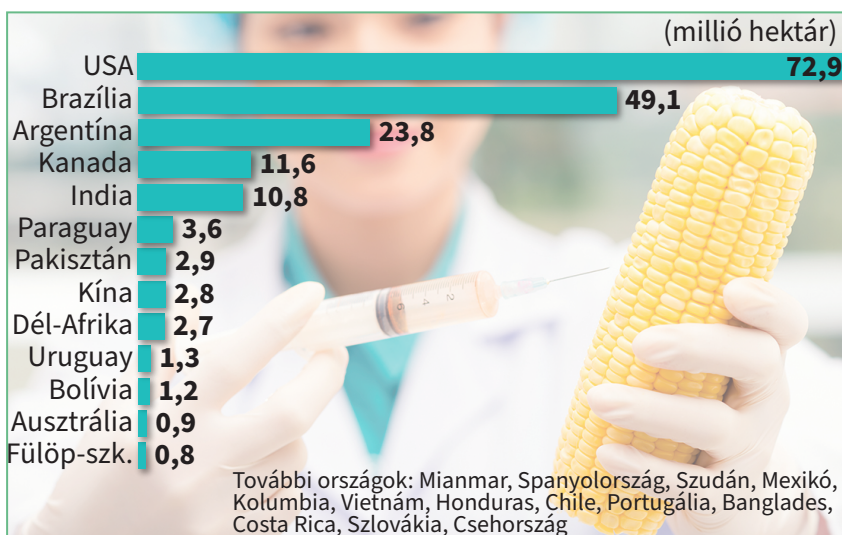
b) Melyek a legszélesebb körben alkalmazott ilyen irányú beavatkozások?

c) Mi az Európai Unió álláspontja az ilyen termények kérdésében?

d) Milyen GMO-k termesztethők az Európai Unióban?

e Kutass! Sorolj fel érveket a génmódosított növények termesztése és fogyasztása mellett és ellen!

f Milyen génmódosított növényeket termesztenek az alábbi országok? Írj le egy-két, nagy területen termesztett növényt!

A GMO-termőterület (2017)

g Hazánk kiemelten fontos stratégiai kérdésként kezeli a géntechnológiával módosított növényekkel kapcsolatos tevékenységek szabályozását és a magyar mezőgazdaság GMO-mentes státuszának megőrzését. Egy rendelet lehetővé tette az élelmiszerek GMO-mentes jelölését és meghatározta annak részletes feltételeit. A GMO-mentes jelölés használata önkéntes.

Mi a jelölés bevezetésének célja?

Mit szimbolizál a jelölés?

Keresnéd élelmiszer-vásárláskor a GMO-mentességre utaló jelölést? Válaszodat indokold!

